

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

TRECE

**IZVJEŠĆE REPUBLIKE HRVATSKE
O PRIMJENI
EUROPSKE POVELJE O REGIONALNIM ILI
MANJINSKIM JEZCIMA**

ZAGREB, KOLOVOZ 2006.

S A D R Ź A J

U v o d.....	3
I. i II. D i o	5
III. D i o	12
Clanak 8. Obrazovanje	12
Clanak 9. Sudbena tijela.....	18
Clanak 10. Upravna tijela i javne službe	20
Clanak 11. Mediji	34
Clanak 12. Kulturne aktivnosti i ustanove	36
Clanak 13. Gospodarski i socijalni život	44
Clanak 14. Prekogranična kulturna razmjena	45
Zaključak	46

- Prilozi

Pregled izdanih dokumenata po policijskim upravama

Prikaz srednjoškolskog obrazovanja nacionalnih manjina

Uvodni dio

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2001. godini u Republici Hrvatskoj je popisano 331.383 pripadnika nacionalnih manjina što je 7,47% u odnosu na ukupan broj stanovništva od 4.437.460 i to: Albanaca 15.082 (0.34%), Austrijanaca 247 (0.01%), Bošnjaka 20.755 (0.47%), Bugara 331 (0.01%), Crnogoraca 4.926 (0.11%), Ceha 10.510 (0.24%), Mađara 16.595 (0.37%), Makedonaca 4.270 (0.10%), Nijemaca 2.902 (0.07%), Poljaka 567 (0.01%), Roma 9.463 (0.21%), Rumunja 475 (0.01%), Rusa 906 (0.02%), Rusina 2.337 (0.05%), Slovaka 4.712 (0.11%), Slovenaca 13.173 (0.30 %), Srba 201.631 (4.54%), Talijana 19.636 (0.44%), Turaka 300 (0.01%), Ukrajinaca 1.977 (0.04%), Vlaha 12 (0.00 %), Židova 576 (0.01%).

U članku 15. Ustava („Narodne novine“ broj: 56/90,135/97,8/98 - pročišćeni tekst,113/00,124/00- pročišćeni tekst, te Promjena Ustava RH 28/01) jamci se ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina. Republika Hrvatska, sukladno odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ broj: 155/02) (u daljem tekstu Ustavni zakon), osigurava ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina koje oni uživaju pojedinačno ili zajedno s drugim osobama koje pripadaju istoj nacionalnoj manjini kao što je služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi, te u službenoj uporabi, odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe, uporabu svojih znamenja i simbola, pravo na ocitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere, pravo na kulturnu autonomiju (održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, ocuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicije), pravo na samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa, kao i pravo pristupa sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku kojim se služe.

Vlada Republike Hrvatske neposredno provodi politiku u području prava nacionalnih manjina putem Ureda za nacionalne manjine, ministarstava i drugih državnih tijela. Pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju većinu etničkih prava putem redovitih institucija Republike Hrvatske kao i većinski hrvatski narod čime se osigurava zaštita od asimilacije i getoizacije i omogućava razvoj kulturnog i etničkog identiteta u cilju njihove integracije u hrvatsko društvo.

Sukladno kriterijima za utvrđivanje financijske pomoći osigurana su sredstva iz državnog proračuna Republike Hrvatske za različite programe udruga i ustanova nacionalnih manjina i to za programe informiranja, izdavaštva, kulturnog amaterizma, kulturnih manifestacija u cilju ocuvanja kulture, jezika i običaja nacionalnih manjina. Pored ovih, financirani su i programi koji proizlaze iz bilateralnih ugovora, program izgradnje građanskog povjerenja i programi stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije za Rome, čime se romskoj nacionalnoj manjini željelo pomoći da osigura uvjete za vlastiti kulturni razvitak.

Do 2002. godine Vlada Republike Hrvatske je na prijedlog Ureda za nacionalne manjine raspoređivala sredstva za programe udruga i ustanova nacionalnih manjina. Ustavnim zakonom, kao nova institucija, osnovan je Savjet za nacionalne manjine radi sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu Republike Hrvatske. Savjet ima pravo Hrvatskom saboru i Vladi Republike Hrvatske predlagati rasprave o pitanjima koje smatra značajnima, posebno vezano za provođenje Ustavnog zakona i posebnih zakona kojima se uređuju pitanja nacionalnih manjina.

Sukladno Ustavnom zakonu odluku o rasporedu sredstva, koja se za potrebe nacionalnih manjina osiguravaju u državnom proračunu samostalno donosi Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Članove Savjeta imenuje Vlada Republike Hrvatske na vrijeme od četiri godine i to: sedam članova pripadnika nacionalnih manjina iz reda osoba koje predlože vijeća nacionalnih manjina; pet članova pripadnika nacionalnih manjina iz reda istaknutih kulturnih, znanstvenih, stručnih, vjerskih djelatnika iz reda osoba koje predlože manjinske udruge i druge organizacije manjina, vjerske zajednice, pravne osobe i građani pripadnici nacionalnih manjina. Članovi Savjeta su i 8 zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru.

Savjet ima pravo davati mišljenja i prijedloge o programima radijskih i televizijskih postaja te predlagati poduzimanje gospodarskih, socijalnih i drugih mjera na područjima tradicionalno ili u znatnijem broju nastanjenima pripadnicima nacionalnih manjina, kako bi se očuvalo njihovo postojanje na tim područjima. Može predlagati poduzimanje ekonomskih, socijalnih i drugih mjera radi osiguranja opstanka nacionalnih manjina. Ima pravo od tijela državne vlasti, lokalne i područne (regionalne) samouprave tražiti i dobiti potrebne podatke i izvještaje, pritom može pozivati na sudjelovanje na sjednicama predstavnike tijela državne vlasti, te predstavnike lokalne i područne (regionalne) samouprave u čiju nadležnost spadaju pitanja o kojima raspravlja. Suraduje s tijelima međunarodnih organizacija i institucija koje se bave pitanjima nacionalnih manjina i nadležnim tijelima u državama matičnih naroda pripadnika nacionalnih manjina koji žive u Republici Hrvatskoj.

Jedna od ovlasti Savjeta je i raspoređivanje sredstava koja se u državnom proračunu osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina izvan sredstava koje raspoređuju pojedini resori u okviru svog djelokruga. Korisnici sredstava Savjetu podnose kvartalna, polugodišnja i godišnja izvješća o trošenju sredstava dobivenih iz državnog proračuna, koji o tome obavještava Vladu Republike Hrvatske i Hrvatski sabor.

Opcim kriterijima potice se i financijski pomaže ostvarivanje kulturnih i informativno-izdavačkih programa udruga i ustanova pripadnika nacionalnih manjina koji izražavaju potrebu za očuvanjem etničkog, kulturnog i jezičnog identiteta što je i doprinos ukupnom razvitku Republike Hrvatske, te se održava dostignuta razina ostvarivanja etničkih prava koja su značajna za pripadnike nacionalnih manjina. Ujedno se poklanja posebna pozornost kulturnom amaterizmu i ustanovama kulture zbog njihove važnosti u očuvanju etničkog identiteta i podupiru programi koji pridonose unaprjeđenju tolerancije i uspostavljanju multietničkog povjerenja te provode zaključci i odredbe ugovora i sporazuma o zaštiti prava nacionalnih manjina kojih je Republika Hrvatska stranka.

Posebnim kriterijima uspostavljaju se isti standardi kod svih nacionalnih manjina, koriste se uobicajeni kriteriji ocjenjivanja programa koji se primjenjuju u ovlaštenim institucijama koje organiziraju i stručno nadziru pojedina područja društvenog života. Odluka o mjerilima za određivanje udruga čija je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku utvrđuje se prema programima udruga sukladno razgranatosti kulturnih društava i drugih udruga članica na lokalnoj razini. Programi se analiziraju i ocjenjuju prema dosadašnjim ukupnim rezultatima udruga i ustanova, kvalificiranosti nositelja programa, stvorenim pretpostavkama za realizaciju programa i značenju programa za pripadnike nacionalnih manjina na određenom području, vodeći računa o ukupnoj racionalizaciji i štednji. Prednost imaju udruge i programi koji okupljaju većinu pripadnika pojedine nacionalne manjine, odnosno one koje su duže vrijeme ostvarivale značajne rezultate u očuvanju etničkog i kulturnog identiteta. Savjet vrši kontinuiranu analizu programa i na osnovu analize doznacavaju se odobrena sredstva. U

slučaju djelomicnog ostvarenja programa financijska pomoc smanjuje se razmjerno neizvršenom dijelu programa.

U državnom proračunu Republike Hrvatske iz godine u godinu se povećavaju sredstva za ostvarivanje programa koji su u funkciji njegovanja i razvijanja kulturnog i nacionalnog identiteta nacionalnih manjina. Za navedene programe osigurana su sredstva kako slijedi: u 2004. godini osigurana su 22 milijuna kuna, a u 2005. godini osigurana su 24,5 milijuna kuna. U Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva za 69 različitih udruga i ustanova 19 nacionalnih manjina u iznosu od 29,700.000 kuna i to za programe ocuvanja i razvijanja kulturnog identiteta nacionalnih manjina što je za 21 % povećanje u odnosu na prethodnu godinu.

Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske je u suradnji sa Savjetom za nacionalne manjine organizirao seminare o educiranju pripadnika svih nacionalnih manjina o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji. Seminari su održani od 29. lipnja – 4. srpnja 2005. godine u Malom Lošnju i od 5.-7. srpnja 2006. godine u Zadru. Mladi pripadnici nacionalnih manjina upoznati su s međunarodnim dokumentima koje je Republika Hrvatska potvrdila, među kojima je posebna pozornost posvećena Europskoj povelji o regionalnim ili manjinskim jezicima. O tom dokumentu izlaganje je podnijela članica Savjetodavnog odbora za provedbu Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima.

Ministarstvo pravosuđa kao koordinator izrade Izvješća o primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima organiziralo je u suradnji s Vijećem Europe 28. lipnja 2006. godine jednodnevni seminar o Preporukama Odbora ministara Vijeća Europe. Na seminaru su svoja izlaganja imali predstavnici Odbora stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima, zastupnica češke nacionalne manjine u Hrvatskom saboru i hrvatska predstavnica u Odboru za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina. Seminar je održan sa svrhom upoznavanja s Preporukama Odbora ministara i stajalištima Odbora stručnjaka u svrhu pripreme izrade Trećeg Izvješća. Na seminaru su uz predstavnike nadležnih tijela sudjelovali i predstavnici županija u kojima pretežito žive nacionalne manjine te predstavnici udruga nacionalnih manjina na koje se primjenjuje Povelja kao i predstavnici slovenske nacionalne manjine. Stajališta iznijeta na seminaru našla su svoje mjesto u ocitovanjima iznijetim uz pojedinu Preporuku u daljem tekstu ovog Izvješća.

Dio I. i II.

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima odnosno materija uporabe manjinskog jezika uređena je Ustavnim zakonom, Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ broj: 51/00,56/00-ispravak) (u daljem tekstu Zakon o uporabi manjinskog jezika) i Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (Narodne novine“ broj: 51/00) (u daljem tekstu Zakon o odgoju i obrazovanju).

Za provedbu uspostavljenog zakonodavnog okvira za primjenu Europsku povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima odgovorna je Vlada Republike Hrvatske.

U odnosu na provedbu Zakona o uporabi manjinskog jezika odgovornost Vlade Republike Hrvatske ogleda se u provedbi nadzora nad primjenom Zakona kako od strane tijela državne uprave, pravosudnih tijela i jedinica lokalne samouprave. Nadalje, središnja tijela državne

uprave ovlaštena su poduzimati zakonom propisane mjere ako u njenoj provedbi dode do kršenja pojedinih odredbi.

U odnosu na Zakon o odgoju i obrazovanju Vlada Republike Hrvatske odgovorna je da putem nadležnog Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa osigura sve propisane uvjete za njegovu primjenu, a nadležno ministarstvo provodi stručni nadzor nad ostvarivanjem pojedinih oblika obrazovanja na manjinskom jeziku.

U pripremi III izvješća na suradnju su pozvane udruge nacionalnih manjina i to: Demokratski savez Madara Hrvatske, Savez Rusina i Ukrajinaca Hrvatske, Savez Slovaka, Talijanska unija, Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Savez Ceha Republike Hrvatske i Savez slovenskih društava Republike Hrvatske. Međutim, na poziv su odgovorili samo Demokratski savez Madara Hrvatske i Savez Slovaka. Svoje ocitovanje dostavio je Savez Slovaka, koji u svom ocitovanju navode:

“Kao pripadnici autohtone nacionalne manjine Slovaci u Republici Hrvatskoj imaju Ustavom zajamčena gospodarska, socijalna, kulturna i druga prava. Pripadnici slovačke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj mogu slobodno upotrebljavati u privatnom i javnom životu svoj jezik i pismo. Na taj način organiziramo i informativnu i izdavačku djelatnost na vlastitom jeziku i pismu. Republika Hrvatska i lokalna tijela financijski podupiru ovu djelatnost.

Pripadnici slovačke nacionalne manjine osim Saveza Slovaka u Republici Hrvatskoj imaju i Vijeca slovačke nacionalne manjine. Što se Vijeca tice potrebno je utvrditi i obrazovati ljude u vijecima kako bi znali što je njihova prava djelatnost. Cini nam se da predsjednici Vijeca slabo komuniciraju sa Savezom i maticom. Predstavnici Saveza i predstavnici Vijeca slovačke nacionalne manjine trebali bi tješnje surađivati i zajedno donositi planove, programe i projekte.

Što se tice školovanja i obrazovanja i pripadnici slovačke nacionalne manjine imaju mogućnost obrazovati se na materinskom jeziku. Djeca pripadnika slovačke nacionalne manjine obrazuju se po modelu C, takozvano njegovanje jezika i kulture. Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa Republike Hrvatske pomaže obrazovanje djece pripadnika naše nacionalne manjine. Financijski podupire nabavku udžbenika, školu u prirodi u Slovačkoj, izradu udžbenika, aktive nastavnika, rad savjetnika, izdavanje dječjih radova, organiziranje kulturne manifestacije «Slovencina moja». Što bi smo još rado htjeli je organiziranje fakultativne nastave slovačkog jezika u srednjoj školi u Iloku i Našicama za učenike pripadnike slovačke nacionalne manjine koji su zainteresirani pohađati sudjelovati na fakultativnoj nastavi slovačkog jezika.

Što se tice sudbenih tijela pripadnici slovačke nacionalne manjine, bar prema našem saznanju nisu imali zahtjev za upotrebu slovačkog jezika pri sudovima ili za izdavanje isprava na slovačkom jeziku.

Zahvaljujemo Republici Hrvatskoj koja je omogućila emitiranje emisija na lokalnim radio postajama i na slovačkom jeziku diljem Hrvatske. Što se tice TV programa emisije «Prizma» nismo zadovoljni niti sa programom, niti sa vremenom, niti sa kvalitetom. Preferiraju se pojedine nacionalne manjine a druge kao da ništa ne rade ili samo pjevaju i plešu. Na teren se ne šalju profesionalci. Redakcija „Prizme“ ne razgovara s ljudima koji su kompetentni sa pojedine nacionalne manjine. Govori se o nebitnim stvarima a o onome što treba niti se ne spominje ili se ostavlja na marginama.

Središnja knjižnica slovačke nacionalne manjine, koja je u Našicama, trebala bi više pratiti kulturna zbivanja i prezentirati ih javnosti. Trebala bi više surađivati sa Izvršnim odborom Saveza Slovaka i zajedno donositi planove i projekte.

Veseli nas da se je prekogranična kulturna i gospodarska razmjena sa Republikom Slovačkom u posljednjih nekoliko godina još više razvila, što pridonosi još većem boljitku za oba naroda.

Izvršno vijeće Saveza Slovaka u Hrvatskoj pohvaljuje rad i napore Vlade Republike Hrvatske u ostvarivanju, promicanju i zaštiti manjinskih prava. Vidljivo je to u svim segmentima našega društva neposredno ili putem resornih tijela i u suradnji s legitimnim predstavnicima nacionalnih manjina.“

O Preporukama Odbora stručnjaka za Europsku povelju donijetim povodom II izvješća Republike Hrvatske raspravljao je Odbor za ljudska i manjinska prava Hrvatskog sabora. U skladu sa Zaključkom Odbora, Vlada Republike Hrvatske će upoznati Odbor sa ovim Izvješćem.

Kod izrade Izvješća o primjeni Ustavnog zakona Vlada Republike Hrvatske je uočila problem smanjivanja broja govornika manjinskih jezika, kao i nedovoljnu prisutnost manjinskih jezika u primjeni. Stoga je u navedenom Izvješću predložila Hrvatskom saboru niz zaključaka, a između ostalog preuzela je obvezu da bi u predstojećem razdoblju u suradnji s udrugama nacionalnih manjina osmisliti kampanju potpore korištenju manjinskih jezika u službenim postupcima i jačanja svijesti nacionalne manjine o potrebi očuvanja vlastitog jezika kao značajnog elementa svog kulturnog identiteta. Istovremeno će se kroz postupke nadzora voditi računa o usklađenosti akata jedinica lokalne samouprave s pozitivnim propisima u ovom području te nadzor zakonitosti postupanja njihovih tijela.

Preporuke Odbora ministara

Preporuka 1.

U svijetlu situacije na tom području i zapažanja Odbora stručnjaka u njegovom Izvješću u Trećem državnom periodičnom izvješću navedu područja općina na koja se odnosi primjena III dijela Povelje te da ponovo pregledaju deklaraciju koja se nalazi u privitku instrumenta.

Republika Hrvatska smatra da su jezici kojima se koriste nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj neteritorijalni. Naime pripadnici nacionalnih manjina žive na cijelom području Republike Hrvatske i neka prava ostvaruju na cijelom Hrvatskom području (obrazovanje, izdavanje osobnih iskaznica), mada u većem broju žive na području pojedinih županija.

Pripadnici talijanske manjine pretežno žive koncentrirano na području Istarske županije, pripadnici češke manjine na području Bjelovarsko-bilogorske županije, dok se pripadnici mađarske, slovačke, rusinske i ukrajinske manjine nalaze na području Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Srpska manjina živi većim dijelom disperzirana na cijelom području Republike Hrvatske, dok je manjim dijelom koncentrirana na dijelovima više županija (Šibensko-kninske, Zadarske, Licko-senjske, Karlovačke, Sisacko-moslavacke, Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije).

Naime, prema Popisu stanovništva iz 2001. godine, bilo je ukupno 150.792 govornika 22 manjinskih jezika, na temelju izjašnjavanja građana o materinjem jeziku od čega se na 7 jezika na koje se primjenjuje Europska povelja odnosi ukupno 96.787 govornika.

Vlada Republike Hrvatske će, unatoc tome što smatra da je područje primjene manjinskih jezika u dovoljnoj mjeri određeno u predstojećem razdoblju ponovo razmotriti izjavu danu u odnosu na područje primjene manjinskih jezika i o svojem stajalištu izvijestiti u slijedećem izvješću.

Preporuka 2.

Promicu svijest i toleranciju u odnosu na regionalne i manjinske jezike i kultura koju oni predstavljaju kao integralni dio hrvatskog kulturnog nasljeda, kako u općem nastavnom planu u svim fazama obrazovanja tako i u medijima.

U odnosu na navedenu preporuku potrebno je naglasiti da je Vlada Republike Hrvatske prepoznala potrebu provođenja kampanje u javnosti putem medija a isto tako i kroz dodatnu edukaciju svih stručnih službi o značenju ostvarivanja prava nacionalnih manjina kao integralnog dijela hrvatskog društva. U tom smislu je predložen i zaključak uz Izvješće o primjeni Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i utrošku sredstava iz Državnog proračuna za 2005. godinu koji je upućen na usvajanje Hrvatskom saboru u lipnju 2006. godine.

Preporuka 3.

Ponude predškolsku izobrazbu na rusinskom i ukrajinskom jeziku te u odnosu na osnovne i srednje škole, barem podučavanje rusinskog, slovačkog i ukrajinskog jezika u okviru redovite školske nastave na području na kojima ti jezici koriste.

U odnosu na preporuku istice se da je predškolski odgoj u nadležnosti lokalne samouprave, te sukladno Zakonu, županije, gradovi i općine imaju pravo i obvezu odlučivati o potrebama i interesima građana na svom području za organiziranjem i ostvarivanjem programa predškolskog odgoja. Osnivaci dječjih vrtića mogu biti Republika Hrvatska, jedinice lokalne uprave i samouprave, vjerske zajednice i druge domaće pravne i fizičke osobe. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa nadležno je za verifikaciju programa rada vrtića, kada osnivač to zatraži.

Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi regulirano je pravo, ali ne i obveza odgoja i naobrazbe djece predškolskog uzrasta.

Kada je riječ o rusinskom i ukrajinskom jeziku, model C – koristi se za učenje materinjeg jezika i kulture albanske, češke, makedonske, mađarske, njemačke, austrijske, slovačke, srpske, rusinske i ukrajinske nacionalne manjine.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa će od jeseni za iduću školsku godinu propisati jedinstveni obrazac anketnog upitnika za roditelje koji će uputiti školama, a koji će ravnatelji biti dužni ponuditi roditeljima, prilikom upisa u prvi razred, u svim školama za izjašnjavanje o modelu učenja manjinskog jezika.

Preporuka 4.

Osmisle dosljednu strategiju na području obuke učitelja te osiguraju odgovarajuće nastavne materijale za obrazovanje na manjinskim jezicima.

U Republici Hrvatskoj putem resornog ministarstva posvećuje se dužna pažnja obuci nastavnog kadra za provođenje nastave na manjinskim jezicima. Obuku nastavnika i učitelja provodio je Zavod za školstvo. U rujnu 2005. godine izabrani su savjetnici za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina: savjetnik za nastavu na srpskom jeziku, savjetnik za srpski jezik, savjetnik za nastavu na talijanskom jeziku te savjetnik za talijanski jezik, savjetnik za mađarski jezik i nastavu na mađarskom jeziku, savjetnik za češki jezik i nastavu na češkom jeziku i savjetnik za slovački jezik i kulturu.

Tijekom 2005. godine organizirani su seminari u koje su bili uključeni savjetnici za manjinske jezike, dok su u Katalog seminara za 2006/2007. uvršteni većim dijelom seminari za savjetnike za nastavu manjinskih jezika.

Nastavnici češkog jezika te nastavnici slovačkog jezika pohađaju seminare i u zemljama maticnog naroda dok im Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sufinancira putne troškove za odlazak na usavršavanje.

Ministarstvo također potice izradu i sufinancira: izradu autorskih udžbenika na jezicima nacionalnih manjina, prevodenje udžbenika na jezik i pismo nacionalnih manjina, te nabavu udžbenika iz zemlje maticnog naroda za nastavu na jezicima nacionalnih manjina.

Preporuka 5.

Poduzmu potrebne mjere kako bi se osiguralo da se u praksi u potpunosti provodi pravna mogućnost da govornici koriste svoj regionalni ili manjinski jezik u odnosima s relevantnim granama državne uprave.

Vlada Republike Hrvatske će posebno voditi računa da nadležna tijela državne uprave poduzmu sve potrebne korake iz svog djelokruga kako bi se govornicima manjinskih jezika omogućilo u punoj mjeri ostvarivanje prava na ravnopravnu službenu uporabu svojeg jezika u skladu sa zakonom.

Preporuka 6.

Bez odlaganja poduzmu korake kako bi proveli uporabu dvojezičnih naziva mjesta u svim relevantnim slučajevima.

Vlada Republike Hrvatske će radi provedbe ove Preporuke zadužiti nadležna tijela za provedbu nadzora nad primjenom odredbi Zakona o uporabi manjinskog jezika, u dijelu koji se odnosi na primjenu dvojezičnih naziva mjesta radi usklađivanja stanja sa zakonskim propisima tamo gdje to nije dosljedno provedeno.

Preporuka 7.

Zajamčili govornicima značajniju zastupljenost na javnoj televiziji na njihovom jeziku te razviti postojanje regionalnih radio stanica i za one jezike koji tu mogućnost još ne koriste.

Kroz sustav praćenja rada javne televizije nastaviti će se započete aktivnosti na prilagodavanju programa namijenjenog nacionalnim manjinama standardima uspostavljenih Poveljom.

Preporuka 8.

Razjasnili prirodu tradicionalne zastupljenosti slovenskog jezika u Hrvatskoj u suradnji s govornicima tog jezika.

Položaj slovenske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj zajamčen je Ustavom Republike Hrvatske i postojećim zakonodavstvom. Prema odredbama Ustavnog zakona i Zakona o uporabi manjinskog jezika kao i prema propisima koji su na bili na snazi prije njihovog donošenja, manjinski jezik se uvodi u službenu uporabu: na temelju zakona, ako je manjina zastupljena u lokalnoj jedinici u određenom postotku, na temelju bilateralnih međunarodnih ugovora, ostvarivanjem stecenih prava i na temelju statuta lokalne jedinice, ako nisu ispunjeni zakonski uvjeti prema kojima je obvezatno uvođenje manjinskog jezika u službenu uporabu.

Slovenska nacionalna manjina ni u jednoj općini ni gradu ne ispunjava uvjete za uvođenje slovenskog jezika u uporabu na temelju zakona. Niti u jednoj lokalnoj jedinici slovenski jezik nije bio u službenoj uporabi uz hrvatski jezik, niti je ikada postavljen zahtjev u bilo kojoj lokalnoj jedinici za uvođenje slovenskog jezika u službenu uporabu. Slovenske udruge koje djeluju u Republici Hrvatskoj također nikada nisu postavljale na dnevni red pitanje službene uporabe slovenskog jezika.

U odnosu na obrazovanje na manjinskom jeziku potrebno je naglasiti da Republika Hrvatska osigurava svim manjinama, bez obzira na to da li se obvezala na njih primijeniti Povelju, različite oblike obrazovanja na njihovom jeziku zavisno od potreba pojedine nacionalne manjine. Svi oblici obrazovanja odvijaju se uz financijsku potporu iz državnog proračuna. Što se tiče slovenske manjine nikada nije postavljen zahtjev za osiguravanje bilo kojeg oblika obrazovanja na slovenskom jeziku kao ni za odobravanje financijske potpore, organiziranjem učenja slovenskog jezika u okviru slovenskih udruga. Slijedeci ugodanu praksu u ovim pitanjima svaki takav zahtjev bio bi odobren.

Položaj slovenskog jezika i interes pripadnika slovenske manjine za pojedini oblik uporabe slovenskog jezika proizlazi vjerojatno iz činjenice da znatan dio etničkih Slovenaca u Hrvatskoj čine ekonomski migranti. Broj pripadnika slovenske etničke skupine znatno je veći u različitim područjima Republike Hrvatske u odnosu na broj Slovenaca koji žive uz granicu sa Republikom Slovenijom. Prema Popisu stanovništva iz 2001. godine u Republici Hrvatskoj je bilo 13.173 pripadnika slovenske nacionalne manjine, od čega 938 živi u svim pograničnim gradovima i općinama sa Republikom Slovenijom. Broj stanovnika koji su se izjasnili kao pripadnici slovenske manjine u pograničnim gradovima i općinama je sljedeći:

1. Medimurska županija: 522

Gradovi/općine:

Mursko Središće: 83

Gornji Mihaljevec: 33

Podturen: 13

Štrigova: 82

Sveti Martin na Muri: 51

UKUPNO: 262

2. Krapinsko-zagorska županija : 439

Gradovi/općine:

Klanjec: 22
Hum na Sutli: 155
Kraljevec na Sutli: 21
Kumrovec: 14
UKUPNO: 212

3. Karlovačka županija: 340

Gradovi/općine:

Netretić: 6
Žakanje: 44
Ribnik: 4
Bosiljevo: 31
UKUPNO: 85

4. Primorsko-goranska županija: 2 883

Gradovi/općine:

Cabar: 79
Vrbovsko: 38
Klana: 41
Viškovo: 51
UKUPNO: 209

5. Istarska županija: 2 020

Gradovi/općine:

Buje: 157
Oprtalj: 13
UKUPNO: 170

Iz iznijetog proizlazi da pripadnici slovenske manjine u granicnom području žive u pojedinim naseljima u kojima mogu ostvariti pravo na korištenje slovenskog jezika na temelju statuta o općina i gradova kojima ta naselja pripadaju, ako ikada takav zahtjev postave. Mogućnost ostvarivanja svojih prava slovenska nacionalna manjina, kao i druge manjine, mogu ostvariti putem svojih izabranih vijeća i predstavnika čija je zadaća zaštita prava nacionalne manjine u odnosima sa lokalnim vlastima.

DIO III

Članak 8. OBRAZOVANJE

iz *članka 8.* stavak 1

- podstavak a) točka iii
- podstavak b) točka iv
- podstavak c) točka iv
- podstavak d) točka iv
- podstavak e) točka ii
- podstavak f) točka ii
- podstavak g)
- podstavak h)

Pripadnici nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ostvaruju pravo na obrazovanje na jeziku i pismu nacionalne manjine temeljem Ustava, Ustavnog zakona, Zakona o obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina i drugih zakonskih propisa koji uređuju način ostvarivanja prava nacionalne manjine na obrazovanje na vlastitom jeziku i pismu. Kroz postojeći zakonski okvir pravo na obrazovanje pripadnika manjina na jeziku i pismu nacionalne manjine ostvaruje se na slijedeći način.

Obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina provodi se za talijansku, srpsku, mađarsku, češku, slovačku, ukrajinsku, rusinsku, njemačku, austrijsku, albansku i makedonsku nacionalnu manjinu u nekom od tri modela. (spomenutih u prethodnom Izvješću kao i dalje u tekstu). Odgoj i obrazovanje ostvaruje se od predškolske dobi do visokoškolskog obrazovanja (dječji vrtići, osnovne i srednje škole te visokoškolske ustanove). Za pripadnike manjina koje nemaju institucionalno organiziran nijedan oblik nastave, jezik i pismo i specifičnosti manjine njeguju se organiziranjem ljetnih i zimskih škola (dopisno-konzultativna nastava) i drugih eksperimentalnih programa obrazovanja.

U pedagoškom standardu primjenjuje se tzv. aktivna politika u skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, pa se tako razredni odjeli formiraju bez obzira na broj učenika. Također se formiraju ustanove s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine. Nastava se odvija prema planu i programu hrvatskoga školskog sustava. Cjelokupna nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina u sustavu je školstva s tim što se specifičnosti manjine ostvaruju kroz učenje materinjeg jezika i dodatnim sadržajima u predmetima povijesti, zemljopisa, glazbene i likovne kulture. U svim modelima uz svoj jezik pripadnici nacionalnih manjina imaju obvezni program hrvatskog jezika i pisma u istom broju sati kao i materinjeg jezika.

Nastava vjerskog odgoja organizira se sukladno važećem nastavnom planu i programu te sporazumima između vjerskih zajednica i Vlade Republike Hrvatske.

Jezik manjine kao jezik sredine u školskim ustanovama na hrvatskom jeziku i pismu ostvaruje samo talijanska nacionalna manjina. Pripadnici manjina imaju pravo organizirati ustanove na svom jeziku i pismu i to pravo ostvaruju talijanska, srpska, češka i mađarska nacionalna manjina.

Prilikom zapošljavanja učitelja i profesora u nastavi na jeziku nacionalne manjine pripadnici nacionalne manjine ostvaruju prednost pri zapošljavanju.. U slučajevima nedostatka stručnog kadra moguće je zaposliti djelatnike iz matične države ili pripadnika druge narodnosti koji su obvezni znati jezik i pismo odnosne manjine.

Vlada Republike Hrvatske je putem Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa osigurala sredstva za izradu autorskih udžbenika, te za prevodenje i tiskanje odobrenih udžbenika. Za sada se udžbenici prevode i tiskaju samo za nastavu osnovnih škola i njegovanje jezika i kulture. Za srednje škole nije preveden nijedan udžbenik ni za jednu manjinu. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je dalo suglasnost na korištenje udžbenika koji su za potrebe nastave na jeziku i pismu nacionalnih manjina uvezeni iz matičnih država.

Osigurana sredstva za nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, raspoređena su na programe tiskanja i prevodenja udžbenika, priručnika i knjiga, programe ljetnih i zimskih škola, posebnih programa za Rome i programe seminara i usavršavanja učitelja i nastavnika.

Programi odgojno-obrazovnog rada s predškolskom djecom pripadnicima nacionalnih manjina

Prema pokazateljima dječjih vrtica i drugih pravnih osoba koje provode programe predškolskog odgoja i prema podacima službi za društvene djelatnosti u uredima državne uprave u županijama u sustav predškolske djelatnosti ukupno je uključeno 1.787 djece predškolske dobi pripadnika nacionalnih manjina.

Broj djece pripadnika nacionalnih manjina u vrticima u Modelu "A"

Školska godina 2005/06.

Nacionalna manjina	Broj djece	Broj vrtica	Napomena
Cesi	141	2	
Madari	150	6	
Srbi	326	3	
Talijani	734	18	
UKUPNO	1,351		

Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje

Odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje pripadnika nacionalne manjine obavlja se u školskim ustanovama s nastavom na jeziku i pismu kojim se služe, pod uvjetima i na način propisan spomenutim Zakonom o odgoju i obrazovanju. Školske ustanove s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine mogu se osnivati, te odgoj i obrazovanje provoditi za manji broj učenika od onog koji je propisan za školske ustanove s nastavom na hrvatskom jeziku i pismu.

U sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja postoje sljedeći modeli obrazovanja učenika nacionalnih manjina:

Model A – cjelokupna nastava izvodi se na jeziku i pismu nacionalne manjine uz obvezno učenje hrvatskog jezika. U pravilu, ovaj model nastave realizira se u posebnoj ustanovi, ali može i u ustanovi na hrvatskom jeziku u posebnim odjelima s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine. Nastavu po modelu A imaju talijanska, srpska, mađarska i češka nacionalna manjina.

Model B – nastava se izvodi na hrvatskom jeziku i jeziku i pismu nacionalne manjine, tzv. dvojezična nastava. Na hrvatskom jeziku sluša se prirodna grupa predmeta, a na jeziku i pismu nacionalne manjine društvena skupina, odnosno nacionalna skupina predmeta. Ova nastava u pravilu se izvodi u ustanovi s nastavom na hrvatskom jeziku, ali u posebnim razrednim odjelima. Nastavu po modelu B imaju austrijska i njemačka nacionalna manjina.

Model C – njegovanje jezika i kulture posebni je program nastave koji se realizira kao nastavni predmet od pet školskih sati tjedno uz cjelokupni program nastave na hrvatskom jeziku. Program obuhvata nastavu iz jezika i književnosti nacionalne manjine, povijesti, zemljopisa, glazbene i likovne kulture.

Nastavu po modelu C imaju srpska, slovačka, češka, mađarska, rusinska, ukrajinska i albanska nacionalna manjina.

U sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja uključeno je ukupno 15 romskih pomagaca za čiji rad su izdvojena značajna sredstva. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa odobrilo je početak rada i izvođenje nastavnog plana i programa Osnovne škole Lauder – Lea Deutsch, Amruševa 4, Zagreb. Rijec je o privatnoj školi koja djeluje pri Židovskoj općini Zagreb. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je od početka školske godine 2004./05. počelo sufinancirati navedenu školu iz sredstava državnog proračuna prema kriterijima za privatne škole s pravom javnosti.

Kad je riječ o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju pripadnika nacionalnih manjina ukupno je bilo upisano 5.223 učenika.

Školovanje učenika pripadnika nacionalne manjine utemeljeno je na odredbama Zakona o srednjem školstvu, kojim se, uz opće odredbe da je „...srednjoškolsko obrazovanje dostupno (je) svakome pod jednakim uvjetima, prema njegovim sposobnostima, u skladu s ovim Zakonom...“, u članku 5. utvrđuje posebno pravo za pripadnike nacionalne manjine:

„Srednjoškolsko obrazovanje djece pripadnika nacionalnih manjina ostvaruje se prema odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, odredbama ovoga Zakona i drugih propisa.“ Uz zakonsko pravo u praksi se posebno tolerantno odnosi prema školama koje imaju razredne odjele na jeziku nacionalne manjine, a posebno u pogodnostima vezanim uz organizaciju rada te upis učenika u I. razred srednje škole. Tako se već u tekstu Odluke o upisu učenika u srednje škole školama omogućava „... u

postupku upisa učenika ... ako se za neki od programa ne prijavi dovoljan broj, učenicima će se ponuditi upis u drugi program za koji su se alternativno prijavili u postupku upisa. Iznimno, manje skupine smiju se organizirati samo u nekim izrazito deficitarnim strukama i rijetkim zanimanjima (npr. urar, zlatar, puškar, ljevac, tesar, tapetar, dimnjakar, kotlar, klobucar, krznar, glazbalar, staklar), u školama na otocima, u školama na područjima od posebne državne skrbi i u školama s dvojezičnom nastavom na hrvatskom jeziku i jezicima nacionalnih manjine.

Sukladno navedenome, za učenike koji se školuju na jeziku i pismu nacionalne manjine organiziraju se razredni odjeli s malim brojem učenika, kao što je to vidljivo iz priloženih tablica u privitku.

Prigodom planiranja upisnih kvota u školama koje organiziraju nastavu na srpskom jeziku (Beli Manastir, Dalj i Vukovar) primjenjuje se pravilo istovjetne (simetrične) „ponude“ obrazovnih programa i razrednih odjela u istom opsegu za upis učenika srpske nacionalne manjine kao i učenicima Hrvatima.

Odlukom o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole učenicima pripadnicima nacionalnih manjina omogućen je olakšan upis u odnosu na bodovni prag, odnosno mogu se upisati s manje od 10 posto bodova od broja utvrđenog za cjelokupnu populaciju.

Ukupno je bilo upisano 1.969 učenika/ca s nastavom na češkom, mađarskom, srpskom i talijanskom jeziku (podaci u privitku).

Istom odlukom posebne pogodnosti pružene su učenicima romske nacionalne manjine, a na temelju Nacionalnog programa za Rome.

Učenik romske nacionalne manjine koji živi u uvjetima koji su mogli utjecati na njegov uspjeh u osnovnoj školi može se upisati u srednju školu ako ima do 10 posto manje bodova od bodova propisane za cjelokupnu populaciju te ako zadovolji na ispitu sposobnosti i darovitosti u školama u kojima je to upisni uvjet. Za korištenje ovog prava, uz ostale upisne dokumente, za upis u srednju školu učenik uz prijavnicu prilaže:

- preporuku Vijeca romske nacionalne manjine, odnosno registrirane romske udruge
- mišljenje službe za profesionalno usmjeravanje o sposobnostima i motivaciji učenika za do tri primjerena programa obrazovanja.

Broj učenika pripadnika nacionalnih manjina u Modelu "A"
Školska godina 2005/06.

Nacionalna manjina	Broj učenika - osnovna škola	Broj škola	Napomena
Cesi	332	2	
Madari	380	4	
Srbi	2466	18	
Talijani	1700	17	
UKUPNO	4,878		

Broj učenika pripadnika nacionalnih manjina u Modelu "C"
UCENJE MATERINJEG JEZIKA I KULTURE
Školska godina 2005/06.

Nacionalna manjina	Broj učenika osnovna škola	Broj učenika srednja škola	Napomena
Albanci	50	nema	
Cesi	388	48 iako se vode kao model "A"	pri češkim besjedama 135 učenika
Makedonci	13	0	
Madari	477	0	
Nijemci i Austrijanci	78	0	
Rusini	67	0	
Slovaci	482	0	
Srbi	435	0	
Ukrajinci	26	0	
UKUPNO	2,016		

Visokoškolsko obrazovanje

Sukladno odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju sveučilište, veleučilište ili visoka škola utvrđuju postupak odabira pristupnika za upis na način koji jamči ravnopravnost svih pristupnika bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, društveni položaj, invalidnost, seksualnu orijentaciju i dob. Visoka učilišta utvrđuju kriterije na temelju kojih se obavlja klasifikacija i odabir kandidata za upis.

Na visokim učilištima pripadnici nacionalnih manjina prate nastavu na hrvatskom jeziku s izuzetkom pojedinih visokoškolskih ustanova na kojima se nastava odvija na manjinskom jeziku. Tako, Sveučilište u Rijeci, Visoka učiteljska škola u Puli, godinama provodi studije za talijansku nacionalnu manjinu i to studij razredne nastave i predškolskog odgoja na talijanskom jeziku. Učiteljska akademija Sveučilišta u Zagrebu provodi razrednu nastavu na srpskom jeziku.

U cilju povećanja broja upisanih romskih studenata trebalo bi u dogovoru s Rektorskim zborom i Vijećem veleučilišta i visokih škola uvesti kvote za Rome.

Na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj studira 17 studenata/ica koji se deklariraju kao Romi kojima Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa osigurava financijsku potporu kao poticaj za uspješan završetak studija.

U cilju omogućavanja uspješnog studiranja i povećanja broja upisanih studenata na visokim učilištima, putem Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa pruža se financijska potpora (državne stipendije za redovite studente, subvencionirani smještaj u studentskim domovima, subvencioniranu prehranu u studentskim restoranima).

Visoko učilište svim studentima nakon upisa izdaje studentsku iskaznicu uz pomoć koje oni ostvaruju određena prava, npr. pravo prehrane u studentskim restoranima, subvencionirani javni prijevoz za studente. Studenti imaju pravo na smještaj u studentskom domu na temelju prijave na javni natjecaj koji raspisuje studentski centar.

Savjet za nacionalne manjine je tijekom 2005. godine kontinuirano pratio primjenu Zakona o odgoju i obrazovanju. U odnosu na provođenje programa rada manjinskih škola, kao što su prevodenje i tiskanje udžbenika na jezicima nacionalnih manjina i sufinanciranje posebnih programa školovanja pripadnika nacionalnih manjina.

Savjet za nacionalne manjine upozorio je na određene nedostatke vezane uz provođenje Zakona o odgoju i obrazovanju, a koji se odnose na nedovoljan broj savjetnika za manjinske jezike i manjinsko školstvo. Također je upozoreno na nepostojanje kriterija za raspodjelu sredstava i načina kontrole trošenja sredstava, koja se raspoređuju za tiskanje udžbenika na jezicima nacionalnih manjina, organizaciju ljetnih škola za pripadnike nacionalnih manjina i edukaciju manjinskih učitelja.

Temeljem preporuka Savjeta za nacionalne manjine u 2005. godini u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa zaposleni su savjetnici za manjinske jezike i školstvo i uskladen je način raspodjele sredstava za tiskanje udžbenika na jezicima nacionalnih manjina, organizaciju ljetnih škola za pripadnike nacionalnih manjina, kao i edukaciju učitelja.

Clanak 9. Sudbena tijela

- **iz clanka 9.** stavak 1
- podstavak a) tocka ii i iv
- podstavak b) tocke ii iii
- podstavak c) tocka ii iii
- podstavak d

Pravo gradana na služenje svojim jezikom i pismom u postupku i pred sudbenim tijelima zaštićeno je na temelju clanka 25. Zakona o uporabi jezika i pisma u okviru žalbenog postupka protiv te odluke. U izvještajnom razdoblju nije bilo slucajeva da je uložena žalba zbog onemogućavanja korištenja manjinskog jezika u ravnopravnoj službenoj uporabi. Također nije bilo predstavki koje bi ukazivale na uskracivanje prava na ravnopravnu službenu uporabu manjinskog jezika.

Naime, onemogućavanje stranke da se koristi vlastitim jezikom i pismom, bilo uskracivanjem informacije o mogućnosti vođenja postupka na jeziku i pismu neke nacionalne manjine ili onemogućavanjem njegove uporabe u prvostupanjskom postupku, predstavlja bitnu povredu postupka.

Kazneni postupak

Clankom 7. Kaznenog zakona propisano je da je u kaznenom postupku u uporabi je hrvatski jezik i latinicno pismo, ako za uporabu u pojedinim područjima sudova nije zakonom uveden i drugi jezik ili pismo.

Stranke, svjedoci i ostali sudionici u postupku imaju pravo služiti se svojim jezikom. Ako se radnja u postupku ne vodi na jeziku te osobe, osigurat će se usmeno prevodenje onoga što ona odnosno drugi iznosi te isprava i drugoga pisanoga dokaznog materijala. Prevodenje obavlja tumač.

O pravu na prevodenje poučit će se prije prvog istupanja stranke, svjedoci i ostali sudionici u postupku, koje se mogu odreci toga prava ako zna jezik na kojem se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je dana pouka i izjava sudionika.

Pozive i odluke upućuje sud na hrvatskom jeziku i latinicnom pismu. Na hrvatskom jeziku i latinicnom pismu dostavljaju se sudu tužbe, žalbe i drugi podnesci. Ako je na pojedinom sudskom području u službenu uporabu zakonom uveden i drugi jezik ili pismo, podnesci se mogu sudu dostavljati i na tome jeziku ili pismu. Nakon početka glavne rasprave podnositelj podneska ne može bez dopuštenja suda opozvati svoju odluku o jeziku kojim će se u postupku služiti.

Uhićeniku, okrivljeniku koji je u pritvoru kao i osobi na izdržavanju kazne dostavit će se prijevod poziva, odluka i podnesaka na jeziku kojim se služi u postupku.

Pritvoreni stranac može na glavnoj raspravi dostavljati sudu podneske na svom jeziku, a prije i nakon toga samo pod uvjetom uzajamnosti.

Parnični postupak

Zakon o parničnom postupku propisuje u članku 102. da stranke i drugi sudionici u postupku imaju pravo pri sudjelovanju na ročištima i pri usmenom poduzimanju drugih procesnih radnji pred sudom upotrebljavati svoj jezik. Ako se postupak ne vodi na jeziku stranke odnosno drugih sudionika u postupku, osigurat će im se usmeno prevodenje na njihov jezik onoga što se na ročištu iznosi te usmeno prevodenje isprava koje se na ročištu koriste radi dokazivanja. Stranke i drugi sudionici u postupku poučit će se o pravu da usmeni postupak pred sudom prate na svom jeziku uz pomoć tumača. Oni se mogu odreci prava na prevodenje ako izjave da znaju jezik na kojem se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da im je dana pouka te izjave stranaka odnosno sudionika. Prevodenje obavljaju tumači.

Može se spomenuti ocitovanje o radu Općinskog suda u Belom Manastiru, prema kojem se sukladno Statutu Grada ne primjenjuje dvojezičnost. No u slučajevima kada se procjeni da stranka koja traži zaštitu suda ne govori u dovoljnoj mjeri službeni jezik suda, a radi se prvenstveno o osobama mađarske nacionalne manjine, postupak se vodi na mađarskom jeziku.

Ravnopravna službena uporaba manjinskog jezika pred pravosudnim tijelima pokazuje da se broj predmeta koji su vođeni na manjinskom jeziku kreće ispod 1% u odnosu na ukupan broj predmeta koji se vode pred pravosudnim tijelima koja mogu primjenjivati manjinski jezik u prvostupanjskom postupku. U ravnopravnoj službenoj uporabi pred pravosudnim tijelima u 2003. i 2004. godini bio je samo talijanski jezik na području Istarske županije (2003. g. – 89, 2004. g. – 102). Razlog ovako malom broju predmeta u kojima se stranke izjašnjavaju o uporabi svog jezika u postupku može se objasniti činjenicom da su stranke u postupcima pred pravosudnim tijelima uglavnom zastupane po punomoćnicima (odvjetnici).

Prema podacima Županijskog suda u Puli Općinski sudovi u Bujama i Rovinju koriste dvojezične natpisne ploče na hrvatskom i talijanskom jeziku, pečate i žigove, pozive, a po potrebi i zaglavlja akata. Kod Općinskog suda u Puli vođen je jedan postupak u kojem se stranke služe manjinskim jezikom (talijanskim), a ostali sudovi nisu imali postupke koji bi bili vođeni na jeziku nacionalne manjine. Županijski sud u Puli kao i općinski sudovi u predmetima u kojima su stranke ili svjedoci pripadnici talijanske nacionalne manjine, upozoravaju stranke da mogu koristiti usluge sudske tumače za talijanski jezik, te se njihova ocitovanja unose u zapisnik. Analiza uporabe manjinskih jezika u sudskim postupcima pokazuje trend smanjivanja broja postupaka u kojima su stranke koristile talijanski jezik

U okviru dogradnje sustava sudske statistike započela je izrada programa koji će omogućiti detaljno praćenje broja i vrste postupaka u kojima su stranke koristile pred sudom neki od manjinskih jezika. Kada sustav bude uspostavljen podaci će biti dostupni kako po vrstama postupaka tako i po pojedinim jezicima u ravnopravnoj službenoj uporabi.

Što se tiče ostalih manjinskih jezika u ravnopravnoj službenoj uporabi u izvještajnom razdoblju nije bilo postupka. Ovo proizlazi kako iz specifičnosti sudske procedure u kojem stranke rijetko sudjeluju bez punomoćnika kao i iz pojave općeg smanjivanja broja govornika manjinskih jezika. Pravosudna tijela redovito upozoravaju stranke u postupku da mogu koristiti svoj jezik, ali poticanje pripadnika nacionalnih manjina na korištenje svojeg jezika ne može proizici iz sudske procedure u ovim stvarima.

Clanak 10. Upravna tijela i javne službe

- **iz clanka 10.** stavak 1
- podstavak a) točka ii i iv
- podstavak b)
- podstavak c)
- stavak 2
- podstavak a)
- podstavak b)
- podstavak c)
- podstavak d)
- podstavak g)
- stavak 3
- podstavak a)
- podstavak b)

- podstavak c)
- stavak 5

Mogućnost uporabe manjinskog jezika pred upravnim tijelima i javnim službama značajan je doprinos službenoj uporabi manjinskih jezika. U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje može se zaključiti da postoji trend šireg korištenja prava na uporabu manjinskih jezika.

Upravna tijela kao i pravne osobe s javnim ovlastima u većini slučajeva primjenjuju Zakon o općem upravnom postupku kojim je propisano također da se pripadnicima nacionalnih manjina jamči sloboda služenja svojim jezikom i pismom u upravnom postupku, pod uvjetima utvrđenim posebnim zakonom.

▪ Osobne iskaznice na jeziku i pismu nacionalnih manjina

Jedan od značajnijih primjera uporabe manjinskog jezika i pisma je izdavanje i osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina temeljem clanka 9. Ustavnog zakona, ostvaruju pravo na osobnu iskaznicu na svom materinjem jeziku i pismu na cijelom području Republike Hrvatske, a ne samo na područjima na kojima je pojedini manjinski jezik i pismo u ravnopravnoj službenoj uporabi.

Zakonodavni okvir koji uređuje ovo područje je Zakon o osobnoj iskaznici („Narodne novine“ broj: 11/02 i 122/02), koji u clanku 8. propisuje mogućnost izdavanja osobne iskaznice na jeziku i pismu nacionalne manjine u slučajevima kada je to utvrđeno posebnim zakonom ili međunarodnim ugovorom.

U 2003. godini izdano je 8213 osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Navedene isprave izdane su samo na područjima gdje su jezik i pismo pojedine nacionalne manjine u ravnopravnoj službenoj uporabi:

- na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine: 8104

- na jeziku i pismu srpske nacionalne manjine: 103
- na jeziku i pismu mađarske nacionalne manjine: 5
- na jeziku i pismu češke nacionalne manjine: 1

U 2003. godini u policijskim upravama, odnosno policijskim postajama Ministarstva unutarnjih poslova, nije bilo zahtjeva za vodenjem upravnih postupaka na jeziku i pismu nacionalne manjine, ali su na zahtjev građana izdana 74 dvojezična uvjerenja o činjenicama o kojima Ministarstvo unutarnjih poslova vodi službenu evidenciju.

U 2004. godini izdana je 4591 osobna iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine:

- na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine: 4454
- na jeziku i pismu srpske nacionalne manjine: 133
- na jeziku i pismu mađarske nacionalne manjine: 4

Od navedenog broja 5 osobnih iskaznica izdano je izvan područja gdje se primjenjuje jezik i pismo pojedine nacionalne manjine.

U 2004. godini u policijskim upravama, odnosno policijskim postajama Ministarstva unutarnjih poslova, također nije bilo zahtjeva za vodenjem upravnih postupaka na jeziku i pismu nacionalne manjine, ali je građanima na njihov zahtjev izdano 86 dvojezičnih uvjerenja o činjenicama o kojima Ministarstvo unutarnjih poslova vodi službenu evidenciju.

U razdoblju od 1. siječnja 2005. do 31. prosinca 2005. izdane su osobne iskaznice na jeziku i pismu nacionalnih manjina i to:

– talijanska nacionalna manjina	2797
– srpska nacionalna manjina	60
– mađarska nacionalna manjina	7
U K U P N O:	2864

Od navedenog broja 15 osobnih iskaznica izdano je izvan područja u kojima se primjenjuje ravnopravna službena uporaba jezika i pisma pojedine nacionalne manjine.

U 2005. godini Ministarstvo unutarnjih poslova izdalo je 58 dvojezičnih uvjerenja i potvrda na talijanskom jeziku o činjenicama o kojima Ministarstvo vodi službenu evidenciju. (pregled izdanih dokumenata po policijskim upravama u prilogu).

Za sve policijske uprave i policijske postaje Ministarstva unutarnjih poslova na čijem je području u ravnopravnoj službenoj uporabi jezik i pismo pojedine nacionalne manjine nabavljeni su i izrađeni dvojezični pečati i žigovi s ispisanim tekstom pečata i žigova u istoj veličini slova.

Također ističemo da je Ministarstvo unutarnjih poslova omogućilo da se u ispravama o identitetu koje izdaju policijske uprave i policijske postaje Ministarstva unutarnjih poslova, osobna imena stranaka koja potječu iz stranog jezika, pa tako i iz jezika i pisma pojedine nacionalne manjine, ispisuju na način kako se pišu na jeziku i pismu iz kojega potječu.

- o Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo koristiti svoje ime i prezime na jeziku kojim se služe, te da ono bude službeno priznato njima i njihovoj djeci upisom u

maticne knjige i druge službene isprave u skladu s propisima. Jednako tako imaju pravo da se obrazac osobne iskaznice tiska i popunjava i na jeziku i pismu kojim se služe.

Uporabe manjinskog jezika u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave

Clankom 12. Ustava Republike Hrvatske propisana je službena uporaba hrvatskog jezika i latinicnog pisma. U pojedinim lokalnim jedinicama, uz hrvatski jezik i latinicno pismo, u službenu se uporabu može uvesti i drugi jezik te cirilicno ili koje drugo pismo pod uvjetima propisanim zakonom.

Prema definiciji stavka a) clanka 1. Europske povelje o primjeni regionalnih ili manjinskih jezika, odnosno uporabe regionalnog ili manjinskog jezika na određenom teritoriju države, navodimo da se u Republici Hrvatskoj ne može precizno oznaciti određeni teritoriji, budući da su pripadnici nacionalnih manjina prisutni na cjelokupnom teritoriju, u većem ili manjem broju.

Pripadnici talijanske manjine pretežno žive koncentrirano na području Istarske županije, a pripadnici češke manjine na području Bjelovarsko-bilogorske županije, dok se pripadnici mađarske, slovačke, rusinske i ukrajinske manjine nalaze na području Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Srpska manjina živi većim dijelom disperzirana na cijelom području Republike Hrvatske, dok je manjim dijelom koncentrirana na dijelovima više županija (Šibensko-kninske, Zadarske, Licko-senjske, Karlovačke, Sisacko-moslavacke, Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije).

Za primjenu Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima u području ravnopravne službene uporabe manjinskih jezika pred tijelima državne uprave i tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i od strane pravnih osoba s javnim ovlastima relevantan je Zakon o uporabi jezika i pisma.

Ustavnim zakonom u clanku 12. propisano je da se ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje na području jedinice lokalne samouprave kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika takve jedinice. Ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje se i kada je to predviđeno međunarodnim ugovorima koji, sukladno Ustavu Republike Hrvatske, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske i kada je to propisano statutom jedinice lokalne samouprave ili statutom jedinice područne (regionalne) samouprave u skladu s odredbama Zakona o uporabi jezika i pisma.

Ostali uvjeti, slijedom odredbe stavka 3. clanka 12. Ustavnog zakona, kao i način službene uporabe jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine u predstavničkim i izvršnim tijelima i u postupku pred tijelima državne uprave prvog stupnja, u postupku pred sudbenim tijelima prvog stupnja, u postupcima koje vode državno odvjetništvo i javni bilježnici, te pravne osobe koje imaju javne ovlasti, razrađeni su Zakonom o uporabi jezika i pisma.

Pri tome je važno za napomenuti da se Zakonom o uporabi jezika i pisma ne mijenjaju niti ukidaju prava pripadnika nacionalnih manjina stecena na temelju međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka, niti prava stecena prema propisima koji su se primjenjivali do stupanja na snagu ovoga zakona (do 27. svibnja 2000.).

U glavi II, pod b), u clancima 12. do 20. navedenog Zakona, uređena je ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina u postupku pred državnim tijelima prvog stupnja i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti.

Posebno je clankom 18. uređeno da tijela državne uprave prvog stupnja, ustrojstvene jedinice središnjih tijela državne uprave koje postupaju u prvom stupnju, sudbena tijela prvog stupnja, državna odvjetništva i državna pravobraniteljstva prvog stupnja, javni bilježnici i pravne osobe koje imaju javne ovlasti, te koje imaju svoje urede i ispostave u općinama, gradovima i županijama u kojima je u službenoj uporabi pored hrvatskog jezika i latinicnog pisma i jezik i pismo nacionalne manjine, na hrvatskom jeziku i latinicnom pismu, a na zahtjev građana, dvojezično ili višejezično:

1. izdaju javne isprave
2. tiskaju obrasce koji se koriste u službene svrhe
3. ispisuju tekst pečata i žigova u istoj veličini slova
4. ispisuju natpisne ploce
5. ispisuju zaglavlja akata istom veličinom slova.

Slijedi prikaz županija na čijim su područjima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave odnosno gradovi i općine sukladno odredbama Ustavnog zakona bile dužne statutima urediti pravo uporabe manjinskog jezika (one jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima pripadnici nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovništva).

Sisacko-moslavacka županija

U Sisacko-moslavackoj županiji, u Općinama Dvor i Gvozd statutima je uvedena ravnopravna uporaba srpskog jezika i cirilicnog pisma. U Općini Dvor udjel srpske nacionalne manjine iznosi 60,87%, a u Općini Gvozd 53,03%.

Statutom Općine Gvozd („Službeni vjesnik“ Općine Gvozd, broj: 22/01, 27/01 i 28/04) propisano je da pripadnici srpske nacionalne manjine imaju pravo na ravnopravnu službenu uporabu srpskog jezika i pisma na cijelom području Općine Gvozd (clanak 11.a), te imaju pravo slobodno isticati svoju zastavu i simbole zajedno sa zastavom i grbom Republike Hrvatske na dane praznika i blagdana, a stalno je isticati na zgradi Općine Gvozd zajedno sa zastavom Republike Hrvatske.

U Općini Dvor, clankom 58. Statuta („Službeni vjesnik“ Općine Dvor, broj: 19/01, 13/02 i 4/03), propisana je pored hrvatskog jezika i pisma službena uporaba srpskog jezika i pisma.

Karlovacka županija

Vezano uz primjenu Zakona o uporabi jezika i pisma na području Karlovačke županije, ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina uvedena je u statutima sljedećih jedinica lokalne samouprave:

U Statutu **Opcine Krnjak** clancima 9., 10. i 11. propisane su odredbe o ravnopravnoj službenoj uporabi jezika i pisma srpske nacionalne manjine.

Clankom 9. Statuta propisano je: "Pripadnicima srpske nacionalne manjine koji cine više od jedne trecine stanovništva (61,55% - prema popisu stanovništva iz 2001. godine), radi ostvarivanja slobode u izražavanju nacionalnih osobitosti zajamcuje se, suglasno Ustavu i ovom statutu, a u skladu s potrebama zajednickog života s Hrvatima i pripadnicima drugih etnickih i nacionalnih zajednica i manjina, slobodna i ravnopravna uporaba srpskog jezika i cirilicnog pisma, te razvijanje kulture, odgoja i obrazovanja na svojem jeziku."

Nadalje, clankom 10. Statuta propisano je:

»U Opcini se osigurava dvojezicno, na hrvatskom i srpskom jeziku:

- ispisivanje teksta pecata i žigova istom velicinom slova
- ispisivanje natpisnih ploca predstavnickog, izvršnog i upravnog tijela Opcine, kao i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti istom velicinom slova
- ispisivanje zaglavlja akata istom velicinom slova.

Vijecnicima odnosno gradanima Opcina osigurava dvojezicno na hrvatskom i srpskom jeziku:

- materijale za sjednicu Opcinskog vijeca
- izradu zapisnika i objavu zakljucaka
- objavljivanje službenih obavijesti i poziva Opcinskog vijeca i upravnih tijela.

Opcina osigurava pravo gradanima da im se dvojezicno, na hrvatskom i srpskom jeziku:

- izdaju javne isprave
- tiskaju obrasci koji se koriste u službene svrhe.«

Clankom 11. Statuta propisano je: »Pripadnicima srpske nacionalne manjine jamci se pravo na javnu upotrebu njihovog jezika i pisma, pravo ocuvanja nacionalnog i kulturnog identiteta, pravo na osnivanje autonomnih, kulturnih i drugih društava, pravo na slobodno organiziranje informativne i izdavacke djelatnosti, pravo na odgoj i obrazovanje na vlastitom jeziku i pravo na isticanje nacionalnih obilježja.«

U Statutu **Opcine Vojnic** clancima 9. i 10. propisane su odredbe o ravnopravnoj službenoj uporabi jezika i pisma srpske nacionalne manjine.

Clanak 9. Statuta propisuje: »U Opcini Vojnic je ravnopravna službena uporaba hrvatskog jezika i latinicnog pisma i jezika, i pisma i jezika srpske nacionalne manjine na cijelom području Opcine. U ostvarivanju prava iz stavka 1. ovog Statuta u Opcini na cijelom području ispisuje se dvojezicno – na hrvatskom i srpskom jeziku, istom velicinom slova:

- pisani prometni znakovi i druge pisane oznake u prometu
- nazivi ulica i trgova
- nazivi mjesta i lokaliteta.

Na području Općine iz stavka 1. ovog članka, pravne i fizičke osobe koje obavljaju javnu djelatnost mogu ispisivati nazive dvojezično na hrvatskom i srpskom jeziku.«

Nadalje, članak 10. Statuta propisuje: »U Općini se rad Općinskog vijeća odvija na hrvatskom jeziku i latinicnim pismom, srpskom jeziku i cirilicnim pismom.

U Općini se osigurava dvojezično, na hrvatskom i srpskom jeziku:

- ispisivanje teksta pečata i žigova istom veličinom slova
- ispisivanje natpisnih ploča predstavničkog, izvršnog i upravnog tijela Općine, kao i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti istom veličinom slova
- ispisivanje zaglavlja akata istom veličinom slova.

Vijećnicima odnosno građanima Općina osigurava dvojezično na hrvatskom i srpskom jeziku:

- dostavu materijala za sjednicu Općinskog vijeća
- izradu zapisnika i objavu zaključaka
- objavljivanje službenih obavijesti i poziva Općinskog vijeća i upravnih tijela, kao i materijala za sjednicu Općinskog vijeća.

Općina osigurava pravo građanima da im se dvojezično, na hrvatskom i srpskom jeziku:

- izdaju javne isprave
- tiskaju obrasci koji se koriste u službene svrhe.«

Pripadnici srpske manjine imaju u postupku prvog i drugog stupnja pred upravnim tijelima Općine ista prava kao i u postupku pred tijelima državne uprave prvog stupnja.

Provedbu navedenih odredbi ove lokalne jedinice nisu osigurale iz razloga nedostatka materijalnih i tehničkih uvjeta za provedbu istih.

U **Općini Plaški**, gdje srpska nacionalna manjina čini 45,99% stanovništva, u odredbe Statuta Općine nisu ugrađene odredbe o ravnopravnoj službenoj uporabi jezika i pisma nacionalne manjine.

Vezano uz postupanje po zahtjevima stranaka Ureda državne uprave u Karlovačkoj županiji u praksi nije bilo zahtjeva stranaka za ostvarivanjem prava na ravnopravnu uporabu jezika i pisma nacionalne manjine na području navedenih općina.

Bjelovarsko-bilogorska županija

Općina Končanica obvezna je primjenjivati Zakon o uporabi jezika i pisma i to u odnosu na češku nacionalnu manjinu, budući da na području Općine ima 46,67% pripadnika češke nacionalne manjine. Statutom Općine Končanica u naseljima Končanica, Daruvarski Brestovac, Otkopi i Boriš osigurava se ravnopravna uporaba češkog jezika sa službenim hrvatskim jezikom i pismom. U navedenim naseljima osigurava se postava dvojezičnih naziva mjesta, prometnih znakova te dvojezičnost naziva pravnih i fizičkih osoba, koje djeluju, odnosno koje su registrirane u navedenim naseljima, a obavljaju javnu djelatnost.

Pripadnicima češke nacionalne manjine osigurava se pravo na dvojezično:

- izdavanje javnih isprava
- tiskanje obrazaca koji se koriste u službene svrhe.

To pravo građani i pravne osobe ostvaruju na osobni zahtjev.

Grad Daruvar propisao je svojim Statutom službenu uporabu češkog jezika i pisma i to na dijelu područja Grada Daruvara gdje pripadnici češke nacionalne manjine čine trećinu stanovništva i to u određenim naseljima: Ljudevit Selo, Donji Daruvar, Gornji Daruvar i Doljani, gdje češka manjina ima prava izdavanja javnih isprava na češkom jeziku, mogućnost da pravne i fizičke osobe koje obavljaju javnu djelatnost mogu ispisivati svoje nazive na hrvatskom i češkom jeziku, te postavljanje natpisnih ploča na javnim ustanovama, mjesnim domovima, školama i drugim ustanovama. Na ulazu u naselja postavljeni su nazivi na hrvatskom i češkom jeziku, a na području cijelog Grada Daruvara omogućava im se uporaba češkog jezika.

Primorsko-goranska županija

Vezano uz primjenu Zakona o uporabi jezika i pisma na području Primorsko-goranske županije nijedna od ukupno 35 općina i gradova, kao ni Primorsko-goranska županija, nisu uveli u ravnopravnu službenu uporabu jezik i pismo pripadnika nacionalnih manjina.

Slijedom navedenog Ured državne uprave Primorsko-goranske županije, kao prvostupanjsko tijelo, na jeziku i pismu nacionalnih manjina ne izdaje javne isprave, ne tiska obrasce koji se koriste u službene svrhe niti je na jeziku i pismu nacionalne manjine ispisan tekst pečata i žigova, te natpisnih ploča, odnosno zaglavlja akata.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine udjel srpske nacionalne manjine u stanovništvu Grada Vrbovskog iznosi više od 1/3 odnosno 36,23%. Statutom Grada Vrbovskog nije propisana ravnopravna službena uporaba srpskog jezika i pisma.

Licko-senjska županija

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku temeljenima na popisu stanovništva iz 2001. godine, na području Licko-senjske županije srpska nacionalna manjina čini većinu stanovništva u Općinama **Donji Lapac** (73,56%) i **Općini Vrhovine** (55,03%).

Općina Vrhovine je svojim Statutom zajamčila ravnopravnu uporabu i jezika i pisma srpske nacionalne manjine, s tim da se obvezala posebnim aktom propisati uvjete i način ostvarivanja ravnopravne uporabe jezika i pisma.

Prema izvješću Općine Vrhovine i Općine Donji Lapac ravnopravna uporaba jezika i pisma srpske nacionalne manjine, u smislu odredaba članaka 8.–11. Zakona o uporabi jezika i pisma, nedostaje interes za ostvarivanje ovog prava.

U odnosu na provedbu i primjenu Zakona o uporabi jezika i pisma od strane Ureda državne uprave u Licko-senjskoj županiji, u postupcima prvog stupnja, na području navedenih Općina obavljaju se poslovi maticarstva, s tim da se u Općini Donji Lapac nalazi matični ured, dok se poslovi maticarstva za područje Općine Vrhovine obavljaju u Ispostavi ureda državne uprave u Otoccu.

U proteklom razdoblju nije bilo zahtjeva građana za izdavanje javnih isprava na jeziku i pismu srpske nacionalne manjine pa Ured nije tiskao obrasce koji se koriste u službene svrhe na jeziku i pismu te nacionalne manjine. Ured nema pecat i žig, niti natpisnu ploču u Donjem Lapcu na jeziku i pismu srpske nacionalne manjine.

Zadarska županija

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine na području Zadarske županije pripadnici srpske nacionalne manjine čine jednu trećinu stanovništva u **Opcini Gracac** (38,82%).

U Opcini Gracac nije bilo zahtjeva za ostvarivanjem prava iz Zakona o uporabi jezika i pisma. Statut Općine Gracac („Službeni glasnik“ Općine Gracac, broj: 12/01) ne sadrži odredbe o ravnopravnoj službenoj uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina, pa tako niti srpske nacionalne manjine.

Osječko-baranjska županija

Iz dostavljenog Izvješća Osječko-baranjske županije, a koje se odnosi na provedbu i primjenu Zakona o uporabi jezika i pisma utvrđeno je sljedeće:

Općina Jagodnjak

U Općini Jagodnjak srpska nacionalna manjina čini 64,72% ukupnog stanovništva, te je Statutom Općine predviđena javna uporaba jezika i pisma. Tako je srpskoj nacionalnoj manjini omogućeno obraćanje općinskim tijelima na srpskom jeziku i pismu, pri čemu se ističe da se u praksi rijetko događa da netko od pripadnika srpske nacionalne manjine upućuje pismena na srpskom jeziku i pismu.

Osim navedenog, u provođenju odredbi Statuta, natpisi (Općina, nazivi ulica i sl.) sadržavaju osim hrvatskog jezika i pisma i srpski jezik i pismo.

Općina Bilje

U Općini Bilje mađarska nacionalna manjina čini 35,05% ukupnog stanovništva tog područja, te je Statutom Općine Bilje zajamčena uporaba jezika mađarske nacionalne manjine. Sukladno člancima 11.–20. Statuta, uporaba jezika i pisma provodi se i primjenjuje na cijelom području Općine.

Općina Kneževi Vinogradi

U Općini Kneževi Vinogradi mađarska nacionalna manjina broji 40,90% ukupnog broja stanovništva, te se sukladno člancima 14.–17. Statuta Općine Kneževi Vinogradi utvrđuje ravnopravna uporaba mađarskog jezika na području cijele Općine.

U Općini Kneževi Vinogradi izvršeno je usklađivanje općih akata sa Zakonom o uporabi jezika i pisma, te se Zakon provodi u potpunosti.

Najvažniji akti (natjecaji, obavijesti, izvješćaji, oglasi i dr.) tiskaju se dvojezično.

Opcina Šodolovci

U Opcini Šodolovci srpska nacionalna manjina broji 84,55% stanovništva, te je Statutom Opcine („Službeni glasnik“ Opcine Šodolovci, broj 1/06) predviđena ravnopravna uporaba jezika i pisma srpske nacionalne manjine.

U Opcini Šodolovci osigurano je dvojezično (na hrvatskom i srpskom jeziku) ispisivanje teksta pečata, te natpisnih ploča predstavničkih i izvršnih tijela Opcine. Vijecnicima i građanima osigurana je dvojezičnost:

- dostava materijala za sjednice
- izrada zapisnika
- objava zaključaka
- objavljivanje službenih obavijesti i poziva.

Opcina je osigurala građanima pravo da im se dvojezično izdaju javne isprave i tiskaju obrasci koji se koriste u službene svrhe.

Opcina Punitovci

U Opcini Punitovci slovačka nacionalna manjina čini 35,57% ukupnog stanovništva, međutim Statutom nije regulirana ravnopravna uporaba manjinskog jezika.

Rad slovačke nacionalne manjine vidljiv je kroz Maticu slovačku, Josipovac i Jurjevac, kroz Vijeca slovačke nacionalne manjine i Opcinu Punitovci, u kojoj od 13 članova Vijeca 8 čine građani slovačke nacionalne manjine. U dosadašnjem radu Opcinskog vijeca Opcine Punitovci ne osjeća se potreba za striktnim primjenjivanjem Zakona o uporabi jezika i pisma.

Šibensko-kninska županija

Na području Šibensko-kninske županije u četiri jedinice lokalne samouprave, odnosno u Opcinama Biskupija, Ervenik, Cijlžane i Kistanje, srpska nacionalna manjina čini većinu stanovništva.

Od navedenih općina jedino je Opcina Biskupija u svom Statutu („Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije“, broj: 17/01, 4/03, 12/05 i 3/06), propisala ravnopravnu službenu uporabu hrvatskog jezika i latinicnog pisma i jezika i pisma nacionalnih manjina, odnosno jezika i pisma srpske nacionalne manjine.

Člankom 9. propisano je da Opcina ima pečat, koji je ispisan latinicom i latinicom i cirilicom. Člankom 9.b propisano je da »Na području Opcine Biskupija, pored hrvatskog jezika i latinicnog pisma u službenoj uporabi je srpski jezik i cirilicno pismo.« Člankom 9.c pripadnicima nacionalnih manjina osigurat će se sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti, sloboda služenja svojim jezikom i pismom u službenoj i privatnoj uporabi.

Odredbe koje reguliraju navedenu materiju u djelomičnoj su primjeni, budući da se provode postupci za stvaranje uvjeta za njihovu cjelovitu primjenu.

Vukovarsko-srijemska županija

U Vukovarsko-srijemskoj županiji, u Gradu Vukovaru u kojem se nalazi sjedište Ureda državne uprave, te u gradovima Vinkovcima, Županji i Iloku, u kojima se nalaze ispostave Ureda, u službenoj uporabi pored hrvatskog jezika i latinicnog pisma nije uveden i jezik i pismo pripadnika nacionalnih manjina, jer u istima nijedna nacionalna manjina ne čini jednu trećinu ukupnog stanovništva.

Zbog navedenog, u gradovima Vukovaru, Vinkovcima, Županji i Iloku ne primjenjuju se odredbe članka 18. stavak 1. i 2. Zakona o uporabi jezika i pisma u vezi dvojezičnog ili višejezičnog izdavanja javnih isprava, tiskanja obrazaca koji se koriste u službene svrhe, ispisivanja teksta pečata i žigova u istoj veličini slova, ispisivanja natpisne ploče, te ispisivanja zaglavlja akata istom veličinom slova. Ova konstatacija odnosi se i na poslove maticarstva koji se obavljaju u naprijed navedenim uredskim prostorijama – sjedišta Ureda u Vukovaru i njegovih Ispostava.

U vezi poslova iz upravnog područja maticarstva koji se obavljaju u uredskim prostorijama matičnih ureda u sjedištima općina, koje su u svojim statutima utvrdile uz službenu uporabu hrvatskog jezika i latinicnog pisma i službenu uporabu jezika i pisma srpske nacionalne manjine, navodimo sljedeće:

- u Matičnom uredu **Markušica** u dosadašnjoj praksi nije bilo zahtjeva građana za dvojezično izdavanje javnih isprava, a slijedom toga ni za tiskanje obrazaca koji se koriste u službene svrhe
- u Matičnom uredu **Trpinja** u dosadašnjoj praksi nije bilo zahtjeva građana za dvojezično izdavanje javnih isprava, a slijedom toga ni za tiskanje obrazaca koji se koriste u službene svrhe.

U općinama na području Vukovarsko-srijemske županije, u kojima se matičarski poslovi obavljaju u određene uredovne dane, a u kojima je statutima propisana uz službenu uporabu hrvatskog jezika i latinicnog pisma i službena uporaba jezika i pisma određene nacionalne manjine, jednako tako u dosadašnjoj praksi nije bilo zahtjeva građana za dvojezično izdavanje javnih isprava, a slijedom toga ni za tiskanje obrazaca koji se koriste u službene svrhe.

U Vukovarsko-srijemskoj županiji Zakon o uporabi manjinskog jezika provodi se u sljedećim općinama:

U Općini Borovo koja prema podacima iz popisa stanovništva 2001. godine ima 86,57% Srba. Općina je svojim Statutom regulirala pravo ravnopravne uporabe srpskog jezika i pisma. Uz hrvatski jezik i latinicno pismo, u uporabi je srpski jezik i cirilicno pismo.

U Općini Negoslavci ima 96,59% Srba. Statutom je regulirano pravo na uporabu srpskog jezika i pisma. U praksi se pretežno koristi srpski jezik i pismo.

U Općini Markušica 90,76% stanovnika su Srbi. Pravo na uporabu srpskog jezika i pisma Općina Markušica regulirala je svojim Statutom. U praksi se uz hrvatski jezik koristi jezik i pismo srpske nacionalne manjine.

U Opcini Trpinja 89,30% stanovnika su Srbi. Opcina je Statutom regulirala uporabu jezika i pisma srpske nacionalne manjine.

Navedene Opcine detaljno su svojim Statutima regulirale ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina u radu predstavničkih i izvršnih tijela Opcine, u postupku pred upravnim tijelima Opcine, također su Statutima regulirale dvojezično (latinica i cirilica) ispisivanje teksta pečata i žigova istom veličinom slova, ispisivanje natpisnih ploča predstavničkih i izvršnih tijela Opcine, odnosno upravnih tijela, ispisivanje zaglavlja akata istom veličinom slova.

Temeljem članka 6. stavak 2. Zakona o uporabi jezika i pisma u tri općine Vukovarsko-srijemske županije ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalne manjine uvedena je samo za dio općine.

U Opcini Tompojevci za područje naselja **Mikluševci**, gdje većinu stanovništva čine Rusini (od ukupno 486 stanovnika 359 je Rusina), uvedena je Statutom Općine Tompojevci, ravnopravna uporaba rusinskog jezika, a za naselje **Čakovci** u istoj općini gdje većinu stanovnika čine Mađari ravnopravna uporaba mađarskog jezika i pisma.

U Opcini Tordinci za područje naselja **Korog** Statutom je regulirana uz službenu uporabu hrvatskog jezika i latinicnog pisma ravnopravna uporaba mađarskog jezika i pisma u skladu s posebnim propisima (naselje Korog od ukupno 521 stanovnika ima 378 Mađara).

Općina Bogdanovci Statutom Općine regulirala je ravnopravnu uporabu rusinskog jezika na području naselja **Petrovci**, gdje od ukupno 988 stanovnika ima 549 Rusina.

U ovim općinama, gdje se samo za dio općine uvodi ravnopravna uporaba jezika i pisma nacionalne manjine, u praksi se stanovništvo, kada se radi o službenoj prepisci s upravnim tijelima općine, služi hrvatskim jezikom i latinicnim pismom.

Istarska županija

Ured državne uprave u Istarskoj županiji kao tijelo državne uprave prvog stupnja, u provedbi Zakona o uporabi jezika i pisma, u sjedištu Ureda u Puli, kao i u onim svojim ispostavama, u gradovima u kojim je u službenoj uporabi pored hrvatskog jezika i latinicnog pisma i jezik i pismo talijanske nacionalne manjine, izdaju se dvojezični izvodi iz državnih matica kao i drugi akti ako to stranke to zatraže.

Također, na svim pečatima i žigovima Ureda tekst je ispisan i na hrvatskom i talijanskom jeziku, kao i natpisne ploče službi, ispostava (Pula, Rovinj, Poreč, Umag, Buje) i maticnih ureda (Pula, Rovinj, Poreč, Umag, Buje, Novigrad, Vodnjan).

U Općinama Bale, Brtonigla, Fažana, Grožnjan, Ližnjan, Motovun i Oprtalj, te gradovima Buje, Pula, Vodnjan, Rovinj, Umag i Novigrad, statutima je propisana ravnopravna uporaba jezika i pisma talijanske nacionalne manjine.

U Opcini Grožnjan, talijanska nacionalna manjina broji 51,21% stanovništva, te je Statutom Općine propisana sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti (čl. 9.), te ravnopravnost pripadnika svih nacionalnih manjina.

Pripadnici talijanske nacionalne manjine, pored ostalih prava, imaju i pravo na služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi, pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu kojim se služe.

Obveza propisivanja statutom ravnopravne uporabe jezika i pisma, a s obzirom na udjel pripadnika nacionalne manjine u ukupnom stanovništvu, odnosi se samo na dvije općine, a to su Općina Grožnjan i Brtonigla.

U Općini Grožnjan osigurava se dvojezično:

- ispisivanje teksta pečata i žigova istom veličinom slova
- ispisivanje natpisnih ploča predstavničkog, izvršnog i upravnih tijela kao i pravnih
- osoba koje imaju javne ovlasti istom veličinom slova
- ispisivanje zaglavlja akata dvojezično istom veličinom slova
- objavljivanje službenih obavijesti i poziva predstavničkog, izvršnog i upravnih tijela, kao i materijala za sjednice predstavničkog i izvršnog tijela.

Ravnopravna službena uporaba talijanskog jezika u uređivanju upravnih tijela primjenjuje se na izdavanje obrazaca, poziva, potvrda, rješenja i ostale pojedinačne akte koje upravna tijela upućuju građanima. Uz tekst na hrvatskom jeziku moraju sadržavati i tekst na talijanskom jeziku.

Javni oglasi, pozivi i druga priopćenja kada se oglašavaju, moraju uz tekst na hrvatskom jeziku sadržavati i tekst na talijanskom jeziku, a kada se objavljuju u lokalnim sredstvima javnog priopćavanja, moraju se dostaviti na hrvatskom i talijanskom jeziku. Natpisi i oznake u uredima moraju biti na hrvatskom i talijanskom jeziku. Čin sklapanja braka na području Općine Grožnjan obavlja se na jeziku ili jezicima koji su u ravnopravnoj službenoj uporabi, prema sporazumu osoba koje namjeravaju sklopiti brak.

Na području Općine Grožnjan na hrvatskom i talijanskom jeziku, istom veličinom slova ispisuju se:

- pisani prometni znakovi i druge pisane oznake u prometu
- nazivi ulica i trgova
- nazivi mjesta i geografskih lokaliteta
- nazivi pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju javnu djelatnost.

Radi ostvarivanja ravnopravnosti hrvatskog i talijanskog jezika općinska uprava Općine Grožnjan, ustanove i pravne osobe, čiji je osnivač Općina, zapošljava odgovarajući broj djelatnika koji se podjednako služe hrvatskim i talijanskim jezikom.

U Općini Brtonigla pripadnici talijanske nacionalne manjine broje 37,37% ukupnog stanovništva te se Statutom te Općine pripadnicima nacionalnih manjina jamči služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi te pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja (primanja i širenja informacija) na jeziku i pismu kojim se služe.

Temeljem članka 16. Statuta na području Općine Brtonigla hrvatski i talijanski jezik su ravnopravni, stoga Općina osigurava uvjete koji jamče da će se cjelokupni javni i službeni život odvijati uz ravnopravnost obaju jezika.

Statutom se propisuje i poticanje na učenje talijanskog jezika, kao jezika društvene sredine.

Clankom 20. propisano je da se na području Općine ravnopravna uporaba jezika talijanske nacionalne manjine ostvaruje:

- u radu predstavničkog i izvršnog tijela Općine
- u postupku pred upravnim tijelima Općine
- u postupku pred tijelima državne uprave prvog stupnja, pred ustrojstvenim jedinicama središnjih tijela državne uprave koja postupaju u prvom stupnja
- pred sudbenim tijelima prvog stupnja, državnim odvjetništvima i državnim pravobraniteljstvima prvog stupnja, javnim bilježnicima i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti, a koji su ovlašteni postupati na području općine koja je u ravnopravnu službenu uporabu uvela manjinski jezik.

Ova tijela omogućit će korištenje i priznati valjanost privatnih pravnih isprava sastavljenih na području Republike Hrvatske i kada su sastavljene na talijanskom jeziku.

U Općini Brtonigla osigurava se dvojezično:

- ispisivanje teksta pečata i žigova istom veličinom slova
- ispisivanje natpisnih ploča predstavničkog, izvršnog i upravnih tijela, kao i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti istom veličinom slova
- ispisivanje zaglavlja akata dvojezično, istom veličinom slova
- objavljivanje službenih obavijesti i poziva predstavničkog, izvršnog i upravnih tijela, kao i materijala za sjednice predstavničkog i izvršnog tijela.

Ravnopravna službena uporaba talijanskog jezika u uređivanju upravnih tijela odnosi se na sljedeće:

- obrasci, pozivi, potvrde, rješenja i ostali pojedinačni akti koje upravna tijela upućuju građanima, moraju uz tekst na hrvatskom jeziku sadržavati i tekst na talijanskom jeziku
- javni oglasi, pozivi i druga priopćenja kada se oglašavaju, moraju uz tekst na hrvatskom jeziku sadržavati i tekst na talijanskom jeziku, a kada se objavljuju u lokalnim sredstvima javnog priopćavanja, moraju se dostaviti na hrvatskom i talijanskom jeziku
- natpisi i oznake u uredima moraju biti na hrvatskom i talijanskom jeziku
- čin sklapanja braka obavlja se na jeziku ili jezicima koji su u ravnopravnoj službenoj uporabi na području Općine Brtonigla, prema sporazumu osoba koje namjeravaju sklopiti brak.

Na području Općine Brtonigla na hrvatskom i talijanskom jeziku, istom veličinom slova ispisuju se:

- pisani prometni znakovi i druge pisane oznake u prometu
- nazivi ulica i trgova
- nazivi mjesta i geografskih lokaliteta
- nazivi pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju javnu djelatnost.

Radi ostvarivanja ravnopravnosti hrvatskog i talijanskog jezika općinska uprava Općine Brtonigla, ustanove i pravne osobe, čiji je osnivač Općina, zapošljava odgovarajući broj djelatnika koji se podjednako služe hrvatskim i talijanskim jezikom.

Napomena

S obzirom na učešće nacionalnih manjina u ukupnom broju stanovnika u Zagrebackoj, Krapinsko-zagorskoj, Varaždinskoj, Koprivničko-križevačkoj, Virovitičko-podravskoj, Požeško-slavonskoj, Brodsko-posavskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Međimurskoj županiji, a sukladno Ustavnom zakonu i Zakonu o uporabi jezika i pisma nema temelja za uvođenje manjinskih jezika u ravnopravnu službenu uporabu.

Uporaba manjinskog jezika pred pravnim osobama s javnim ovlastima

Kao primjere korištenja manjinskog jezika pred pravnim osobama s javnim ovlastima kao primjere možemo istaknuti;

Lucka kapetanija Pula inicirala izradbu dvojezičnih (hrvatski i talijanski jezik) natpisnih ploča, pečata i formulara za tu lucku kapetaniju i njene ispostave u Umagu, Novigradu, Poreču i Rovinju kao jezika nacionalne manjine na tom području. Realizacija navedenog je u tijeku. S obzirom da je najveći broj dokumenata koje izdaju lucke kapetanije i ispostave kapetanija tiskan dvojezično (hrvatski i engleski jezik) uz napomenu da je engleski jezik službeni jezik u pomorstvu, do sada nije zabilježen slučaj da bi stranka zatražila izdavanje nekog dokumenta i na talijanskom jeziku, koji je jezik nacionalne manjine na tom području.

Hrvatski zavod za zapošljavanje svoje poslove obavlja kroz Središnju službu u Zagrebu i 93 ispostave organizirane kroz 22 područne službe. Ravnopravna uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina i dvojezični natpisi istaknuti su temeljem odredbe članka 18. Zakona o uporabi jezika i pisma u sljedećim organizacijskim jedinicama: Područna služba Pula (Ispostava Labin, Ispostava Poreč, Ispostava Rovinj i Ispostava Umag).

Pri tome valja istaknuti okolnost da tijekom proteklih godina u nadležnim tijelima nisu zaprimljeni zahtjevi na jeziku i pismu nacionalnih manjina koji bi iziskivao izdavanje upravnih akata na manjinskim jezicima ili pismu.

U skladu s člankom 105. Zakona o mirovinskom osiguranju, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu Zavod) kao javna ustanova rješava prava mirovinskog osiguranja u prvom stupnju na razini ustrojstvene jedinice – područne službe, a u drugom stupnju na razini središnje ustrojstvene jedinice – središnje službe.

Iako su u skladu s glavom V Statuta Zavoda, područne službe ustrojene su uglavnom na županijskom nacelu, odnosno prema sjedištima županija. Rješenja koja donose u prvom stupnju ne odnose se prema mjestu prebivališta osigurane osobe, nego u skladu s navedenim člankom 105. Zakona o mirovinskom osiguranju prema području područne službe na kojem je osoba posljednji put bila osigurana, dakle prema nacelu sjedišta posljednjeg poslodavca.

U skladu s čl. 13. st. 3. Statuta Zavoda, a radi dostupnosti ostvarivanja prava mirovinskog osiguranja ovim osiguranim osobama za obavljanje određenih poslova (ali ne i donošenje rješenja), Zavod osniva ispostave područnih službi. Do sada je u općinama i gradovima

osnovano 86 ispostava. U nekim ispostavama provodi se članak 18. st. 1. Zakona o uporabi jezika i pisma, a u nekima se ne provodi.

U ispostavama u Rovinju i Umagu (Područne službe u Puli) ostvaruje se nacelno dvojezičnost hrvatskog i talijanskog jezika i pisma u obliku:

- ispisanih natpisnih ploča s nazivom Zavoda
- ispisanog teksta pečata s nazivom Zavoda.

Članak 11. Javni mediji

- iz **članka 11.** stavak 1
- podstavak a) točka iii
- podstavak d)
- podstavak e) točka ii
- stavak 2
- stavak 3

Djelatnost javnog priopćavanja odvija se u zakonodavnom okviru koji čine Zakon o medijima („Narodne novine“ broj: 59/04), Zakon o elektroničkim medijima („Narodne novine“ broj: 122/03), Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji („Narodne novine“ broj: 25/03), Zakon o Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji („Narodne novine“ broj: 96/01) i Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji i Protokola o izmjenama Europske konvencije o prekograničnoj televiziji („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj: 11/01).

Provedba članka 18. Ustavnog zakona koji uređuje ostvarivanje prava nacionalnih manjina u pogledu medija, ostvaruje se na temelju članka 5. i 11. Zakona o medijima, članka 9., 10., 12. i 57. Zakona o elektroničkim medijima i članka 5. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji. Pripadnici nacionalnih manjina mogu sukladno Zakonu o elektroničkim medijima i Zakonu o medijima osnivati radio i televizijske kuće, te mogu ostvarivati potpore za proizvodnju programskih sadržaja predviđene navedenim zakonskim propisom.

Člankom 56. i 57. Zakona o elektroničkim medijima osnovan je Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti medija, sredstvima kojega se između ostalog potiče proizvodnja i objavljivanje sadržaja elektroničkih medija na lokalnoj i regionalnoj razini koji su od javnog interesa, a osobito su važni za nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Odluku o dodjeli sredstava Fonda donosi Vijeće za elektroničke medije. Sredstva Fonda počela su se dodjeljivati 2005. godine.

Člankom 5. Zakona o medijima također je predviđena potpora za poticanje proizvodnje i objavljivanja programskih sadržaja medija, koji se odnose na ostvarivanje prava na javno informiranje i na obaviještenost pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj te pokretanje novih tiskanih medija, osobito lokalno neprofitnih medija te medija i manjinskih udruga. Ova potpora dodjeljuje se iz državnog proračuna.

Također je Hrvatska radiotelevizija prema članku 5. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji dužna proizvoditi i/ili objavljivati emisije namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Hrvatska radiotelevizija je teme o nacionalnim manjinama obrađivala u specijaliziranoj emisiji «Prizma», kao i gotovo u svim dijelovima programa u skladu s programskim sadržajima i žanrovima pojedinih programa (npr. dokumentarni film – Dokumentarni program, koncert – Zabavni program, vijesti – dnevne emisije Informativnog

programa, povijesni kalendar događanja – TV kalendar, običaji i kulturne posebnosti nacionalnih manjina – emisije redakcije pucke i predane kulture unutar Programa za kulturu i sl.). „City Folk“ (gradski ljudi) nova je emisija je o stanovnicima europskih metropola čiju trećinu stanovnika čine oni koji svoje podrijetlo smatraju manjinskim
Emisija Mozaickog programa „Život uživo“ jednom na tjedan bavi se i problemima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Hrvatski radio programe za nacionalne manjine emitira u sklopu Prvog programa Hrvatskog radija i regionalnih radiopostaja (Rijeka, Pula i Osijek), a financijski podupire program za češku nacionalnu manjinu na Radio Daruvaru (radiopostaja izvan sustava Hrvatskoga radija). Također u Međunarodnom programu Hrvatskoga radija «Glas Hrvatske» emitira nekoliko emisija namijenjenih manjinama u Hrvatskoj i to na srednjem i kratkom valu, te putem satelita i interneta.

Prvi program Hrvatskoga radija emitira svake subote od 16.00 do 17.00 sati Emisiju za nacionalne manjine i jedanput na mjesec utorkom od 9.00 do 10.00 sati «Agoru».

Radiopostaja Rijeka od osnutka ima talijansku redakciju koja emitira vijesti na tom jeziku na području svoje cujnosti.

Vijesti se emitiraju svaki dan u 10.00, 12.00, 14.00 i 16.00 sati i traju do 10 minuta. Glavna informativna emisija koja je u 16.00 sati i traju do 15 minuta. U sklopu programa Radiopostaje Rijeka svake srijede na programu je petnaestominutna «Etnoteka» u kojoj se govori o radu i problemima nacionalnih manjina i etničkih zajednica u Primorsko-goranskoj županiji.

Radiopostaja Pula emitira program na talijanskom jeziku za tu nacionalnu manjinu u Istri svaki dan. Vijesti su u 11.00 i 14.00 sati (traju pet minuta). Dnevnik u 16.30 (traje 30 minuta), a objavljuju se vijesti iz Istre, Hrvatske i svijeta, i prilozi o kulturi i tradicionalnim običajima istarskih Talijana.

Radiopostaja Osijek ima redovite emisije za mađarsku i slovačku zajednicu u stalnim terminima: emisija na mađarskome emitira se više od 50 godina od 18.30 - 19.00 sati. U toj emisiji objavljuju se sve vijesti važne za mađarsku manjinu od politike, gospodarstva i kulture do njegovanja tradicije, glazbe i običaja što daje cjelovitu sliku života i rada te zajednice.

Emisija za Slovence pokrenuta je 2. rujna 2002. godine i emitira se svaki ponedjeljak od 17.45 do 18.00 sati pod nazivom «Slovenci u Hrvatskoj pjesmom i rječju». U njoj se objavljuju vijesti, obavijesti, glazba i zanimljivosti iz slovačke zajednice.

Radiopostaja Osijek također redovito prati rad njemačke nacionalne manjine - Udruge podunavskih Švaba koji nemaju redovit termin, nego se njihov rad prati uglavnom ponedjeljkom u emisiji «Iz prve ruke» ili u drugim terminima vezanima uz događaje.

«Glas Hrvatske»

- autorska mozaicna emisija o aktualnostima iz života i rada manjina - srijedom od 12.30 do 13.00 (repriza u 10.00 i nedjelja 02.03),
- emisija za talijansku manjinu i Talijane u Hrvatskoj i inozemstvu «Mezz ora italiana» Radio Pule - svaki dan od 16.30 do 17.00,
- emisija za mađarsku manjinu i Mađare u Europi Radiopostaje Osijek - svaki dan u 18.30 do 19.00,

- emisija Radio Daruvara za češku manjinu i Cehe u Europi - svaki dan osim subote i nedjelje od 10.00 do 10.10,
- reemitira se tjedna Emisija za nacionalne manjine Prvog programa u nedjelju od 09.03 do 10.00 (repriza u ponedjeljak),
- izravno se emitira emisija Informativnog programa «Agora» u utorak od 09.03 do 10.00 svaki četvrti utorak u mjesecu (repriza srijedom ujutro u 06.03 do 07.00).

U realizaciji spomenutih programa namijenjenih nacionalnim manjinama sudjeluju i stalno zaposleni novinari i vanjski suradnici iz reda pripadnika nacionalnih manjina.

U sklopu Prvoga programa emisiju za nacionalne manjine i Agoru rade dvojica stalno zaposlenih urednika i vanjski suradnici po potrebi.

U Talijanskoj redakciji Radiopostaje Rijeka u stalnom radnom odnosu su četiri novinara - urednika (viša stručna sprema) i troje suradnika sa srednjom spremom. Povremeno se koriste vanjski suradnici.

U redakciji Radiopostaje Pula rade stalno zaposlena dvojica profesionalnih novinara i četiri vanjska suradnika.

Na Radiopostaji Osijek rade dvoje stalno zaposlenih (srednja stručna sprema), a tijekom vikenda angažira se dvoje vanjskih suradnika i dvoje spikera. Emisiju za Slovence volonterski uređuje predsjednik Saveza Slovaca Hrvatske.

Članak 12. KULTURNE AKTIVNOSTI I USTANOVE

- **iz članka 12.** stavak 1
- podstavak a)
- podstavak f)
- podstavak g)

Republika Hrvatska kroz postojeći zakonodavni okvir pripadnicima svih nacionalnih manjina jamči pravo na kulturnu autonomiju. U odnosu na primjenu odredaba Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima sadržanih u članku 12. kao što i naprijed navedeno Republika Hrvatska, a sukladno svojim financijskim mogućnostima izdvaja značajna financijska sredstva usmjerena na razne vidove kulturnih aktivnosti nacionalnih manjina. U duhu Povelje to je u prvom redu pisana i usmena riječ na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Republika Hrvatska potiče i pomaže tiskanje knjiga i časopisa na manjinskim jezicima kao i potiče i glazbeno i scensko stvaralaštvo kao bitnih elemenata očuvanja posebnosti nacionalnih manjina u tom segmentu života i rada.

Arhivska i knjižnicna djelatnost

Zakonodavni okvir koji se odnosi na arhivsku i knjižnicnu djelatnost čine Zakon o arhivskom gradivu i arhivima („Narodne novine“ broj: 105/97, 64/00) i Zakon o knjižnicama („Narodne novine“ broj: 105/97, 5/98, 104/00).

Udruge pripadnika nacionalnih manjina mogu za pripadnike nacionalnih manjina organizirati gostovanja profesionalnih i amaterskih kulturno-umjetničkih grupa te organizirati druge kulturne i umjetničke priredbe i izložbe koje pridonose obogaćivanju kulture i identiteta

nacionalnih manjina. U ovakvim slučajevima strane osobe koje sudjeluju u provođenju priredbi i izložbi ne moraju imati radnu dozvolu, sukladno članku 95. Zakona o strancima („Narodne novine“ broj: 109/03).

U obavljanju arhivske djelatnosti državni arhivi u Republici Hrvatskoj redovito prikupljaju, obrađuju i čuvaju arhivsku građu koja se odnosi na nacionalne manjine.

Za potrebe nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj knjižničnu djelatnost obavljaju središnje knjižnice nacionalnih manjina:

- 1) Gradska knjižnica, Beli Manastir – Središnja knjižnica Madara
- 2) Narodna knjižnica „Petar Preradović“, Bjelovar – Središnja knjižnica Ceha
- 3) Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, Karlovac – Središnja knjižnica Slovenaca
- 4) Gradska i sveučilišna knjižnica, Osijek – Središnja knjižnica Austrijanaca
- 5) Gradska knjižnica i čitaonica, Pula – Središnja knjižnica Talijana
- 6) Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica, Našice – Središnja knjižnica Slovaka
- 7) Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića, Zagreb – Središnja knjižnica Albanaca
- 8) Knjižnice grada Zagreba – Središnja knjižnica Rusina i Ukrajinaca
- 9) Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb – Središnja knjižnica Srba

Ministarstvo kulture je kroz potporu izdavanju knjiga i časopisa te otkup knjiga podržalo programe nacionalnih manjina Republike Hrvatske sredstvima u ukupnom iznosu od 284.000,00 kn dok je za sve programe nacionalnih manjina isplatilo sredstva u ukupnom iznosu od 5.713.189,73 kn.

Financiranje knjižnica nacionalnih manjina

U 2003. godini u okviru redovne djelatnosti osigurana su sredstva za financiranje knjižnica nacionalnih manjina. Isplaćena su sredstva u ukupnom iznosu od 1.218.530,73 kuna i to za sljedeće namjene:

Gradsku knjižnicu Beli Manastir – Središnju knjižnicu Madara
Narodnu knjižnicu „Petar Preradović, Bjelovar- središnju Knjižnicu Ceha
Gradsku knjižnicu „Ivan Goran Kovačić“, Karlovac, Središnju knjižnicu Slovenaca
Gradska i Sveučilišna knjižnica Osijek, Središnju knjižnicu Austrijanaca
Gradsku knjižnicu i čitaonicu Pula, Središnju knjižnicu Talijana
Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica, Našice, Središnju knjižnicu Slovaka
Knjižnica im čitaonica Bogdana Ogrizovića, Zagreb, središnju knjižnicu Albanaca,
Knjižnice Grada Zagreba, Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca,
Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb, Središnju knjižnicu Srba

Programi za središnje knjižnice manjina realizirani u 2003.godini:

Ministarstvo kulture osigurava sredstva za plaće devetero djelatnika u središnjim knjižnicama manjina:

- u Belom Manastiru za Madare
- u Bjelovaru za Čehe
- u Našicama za Slovence

- u Karlovcu za Slovence
- u Osijeku za Austrijance
- u Puli za Talijane
- u Zagrebu
 - pri knjižnici "Bogdan Ogrizovic" za Albance
 - pri Gradskoj knjižnici za Rusine i Ukrajince
 - SKD „Prosvjeta“ za Srbe u Republici Hrvatskoj (2 djelatnika)

Financiranje u području glazbeno-scenskog stvaralaštva

1) Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb:

Produkcija nosaca zvuka (CD) „Glazbena baština nacionalnih manjina u Hrvatskoj“ (30.000,00 kn)

2) Koncertna direkcija Zagreb:

37. Međunarodna smotra folklora (tema Smotre „Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj“; 600.000,00 kn)

3) Centar kulture Roma Hrvatske – Romano Centro, Zagreb

Sudjelovanje g. Kasum Cane na Europskom festivalu muzike Roma i Sinta i Konferenciji o Holokaustu Roma i Sinta, Berlin (8.000 kn)

4) „Bejihad“, Židovska kulturna scena, Zagreb

Bejihad 2003. Hvar (20.000 kn)

5) SKD „Prosvjeta“, Pododbor Zagreb, Dramski studio EHO, Zagreb

gostovanje u Srbiji i Crnoj Gori (5.500 kn)

Financiranje izdavanja knjiga i književnih casopisa

Ministarstvo kulture je u 2003. godini financijski pomoglo programe nacionalnih manjina u Hrvatskoj:

a) kroz potporu izdavanju knjiga:

1. Humanitarna organizacija Svjetska organizacija Roma u Hrvatskoj, Zagreb:

Ivan Rumbak: *Potrebe/problemi Romske populacije u Republici Hrvatskoj* (10.000,00 kn)

2. Hrvatsko-crnogorsko društvo prijateljstva „Croatica – Montenegrina“, Osijek:

Skupina autora: *Perojski kulturno-povijesni mozaik* (10.000,00 kn)

3. Jednota, novinsko-izdavacka ustanova, Daruvar:

Skupina autora: *Naš Josef Matušek* (10.000,00 kn)

4. Nadbiskupski ordinarijat vrhbosanski – vikarijat za prognanike, Zagreb:

Franjo Maric: *Vrhbosanska nadbiskupija pocetkom III. tisucjelca* (40.000,00 kn)

5. Židovska općina Zagreb, Zagreb:

Jasminka Domaš: *Amsterdam* (10.000,00 kn)

6. Unija Roma Hrvatske, Zagreb:

Snjeguljica i 7 patuljaka 10.000,00 kn

Alice u zemlji cudesa 10.000,00 kn

ukupno: 20.000,00 kn

b) kroz otkup knjiga:

7. Društvo mađarskih znanstvenika i umjetnika u Hrvatskoj, Zagreb:

Skupina autora: *Zrinski i Europa ½* (13.000,00 kn)

8. Hrvatsko-austrijsko društvo za njegovanje kulturnih i gospodarskih odnosa, Zagreb:

Erhard Busek: *Austrija i jugoistočna Europa* (16.000,00 kn)

9. Hrvatsko makedonsko društvo, Zagreb:

Tomislav Premerl: *Nastajanje u suncu* (12.000,00 kn)

10. KUD ZAUBERER, Osijek:

Lujo Plein: *DIE ESSEKERISCHE SPRECHART* (4.500,00 kn)

11. Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“, Zagreb:

Bartulovic, Niko: *Glas iz goruceg grma* 30.000,00 kn

Kaser, Karel: *Popis Like i Krbave 1712. godine* 20.000,00 kn

Petrovic, Đorđe: *Buna u Banovini u Klasnicu* 8.000,00 kn

Rumenjak, Nives: *Srpski zastupnici u banskoj Hrvatskoj* 10.000,00 kn

Višnjic, Cedomir: *Partizansko ljetovanje* 18.000,00 kn

ukupno: 86.000,00 kn

12. Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj, Zagreb:

Blagoja Jovanovski: *Hrvatsko-makedonski odnosi kroz stoljeca* (2.500,00 kn)

c) kroz potporu izdavanju casopisa:

13. Kulturno društvo „Miroslav Šalom Freiburger“, Zagreb:

Casopis *NOVI OMANUT* (50.000,00 kn)

Ministarstvo kulture osiguralo je 2005. godini 5,4 milijuna kuna za razne vidove kulturnog razvoja i kulturne potrebe 14 nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Sredstva su odobrila nadležna kulturna vijeća i povjerenstva, a na osnovu prijave koje su podnijeli pojedinci, udruge, kulturni centri ili zajednice manjina u Republici Hrvatskoj.

U 2004. godini za potrebe programa kulturnog razvitka i stvaralaštva iz državnog proračuna izdvojeno je:

Izdavaštvo/manifestacije	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznacen iznos
1	2	3	4	5
Potpora izdavanju casopisima	Kulturno društvo «Miroslav Šalom Freiburger»	Židovska	Sufinanciranje casopisa «Novi omanut»	40.000,00
Potpora književnim manifestacijama	Hrvatsko-izraelsko društvo	Židovska	Proslave blagdana, književne večeri i komemoracije	12.000,00
	Udruga «Dr. Safvet-beg Bašagic»	Bošnjacka	Simpozij o dr. Safvet-begu Bašagicu	8.000,00
	Zajednica Srba u Rijeci	Srpska	Hrvatski karusel – demografska istina o Srbima u Hrvatskoj	4.000,00
Otkup knjiga	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	D. Roksandic: Etnos konfesija, tolerancija	22.500,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	C. Višnjic: Kordunaški proces	22.500,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	D. Roksandic: Libido	20.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	Đ. Nešic: Luk i voda	12.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	S. Galogaža: Cudne siluete	10.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	Zbornik radova o Vladanu Desnici	10.000,00
	Humanitarna organizacija – Svjetska organizacija Roma u Hrvatskoj	Romska	I. Rumbak: Progoni Roma kroz povijest do 1945.	15.000,00
	Prosvjeta d.o.o.	Srpska	T. Ware: Povijest ortodoksne crkve	15.000,00
Ukupno				191.000,00

Kazališna i glazbeno scenska djelatnost

Kazalište/glazba	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznacen iznos
1	2	3	4	5
Kazališni amaterizam	Dramska grupa «Zauberer»	Njemacka	Priprema igrokaza «Konobarica»	4.000,00
	Savez Ceha u RH	Ceška	Smotra amaterskih dramskih skupina u Ljudevit selu	8.000,00
	Srpsko kulturno društvo Prosvjeta	Srpska	Dramski studio Eho – predstava «Pretapanja»	8.000,00
Glazbeno scenski amaterizam	Savez Ceha u RH	Ceška	Žetvene svečanosti (manifestacije i smotre)	10.000,00
Ukupno				30.000,00

Arhivska djelatnost

	Ustanova / organizacija	Manjina	Namjena	Doznacen iznos
1	2	3	4	5
Arhivska djelatnost	Židovska općina Zagreb	Židovska	Židovski biografski leksikon	20.000,000
	Istraživački dokumentacijski centar, Zagreb	Židovska	Prikupljanje materijala o Židovima u Hrvatskoj – baza podataka o žrtvama Holokausta	20.000,00
Ukupno				40.000,00

Vlada Republike Hrvatske je putem Ministarstva kulture je u 2004. godini za financiranje programa nacionalnih manjina isplatilo sredstva u ukupnom iznosu od 5.300.526,22 kn a u 2005. godini za potrebe pojedine nacionalne manjine izdvojeno je:

<i>Manjine</i>	<i>Doznaceni iznos</i>
Albanska manjina	135,223,99
Austrijska manjina	121.913,38
Bošnjačka manjina	10.000,00
Crnogorska manjina	27.900,00
Ceška manjina	233.676,04
Mađarska manjina	129.253,48
Rusinska i ukrajinska manjina	127.580,09
Slovačka manjina	127.645,90
Slovenska manjina	119.051,18
Srpska manjina	3.503,247,09
Židovska manjina	705,000,00
UKUPNO	5.403,463,39

Sukladno kriterijima u okviru programa informiranja i izdavaštva iz državnog proračuna Republike Hrvatske financijski se pomaže tiskanje dnevnika, tjednika, mjesecnika i godišnjaka na jezicima nacionalnih manjina.

Za pripadnike talijanske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 4.300.000,00 kuna za tiskanje dnevnika «La voce del popolo», polumjesecnika «Panorama», mjesecnika za djecu «Arcobaleno» i tromjesecnika «La battana» na talijanskom jeziku.

Za pripadnike češke nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 1.546.000,00 kuna za tiskanje tjednika « Jednota», mjesecnika za djecu «Detski koutek», te dva godišnjaka « Češki lidovi kalendar» i « Prehled» na češkom jeziku.

Za pripadnike slovačke nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 178.500,00 kuna za tiskanje mjesecnika «Pramen» te četiri knjige na slovačkom jeziku.

Za pripadnike mađarske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 1.360.000,00 kuna putem dviju mađarskih udruga za tiskanje dva tjednika « Uj Magjar Kepes Ujsag» i Horvatorszagi Magyar Naplo», mjesecnik «Horvatorszagi Magyarasag », tromjesecnik za djecu « Barkoca» te godišnjak «Evkonyv» na mađarskom jeziku.

Za pripadnike rusinske i ukrajinske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana putem dviju udruga su sredstva u iznosu od 285.700,00 kn za tiskanje tromjesecnika «Nova dumka», mjesecnika «Naša gazeta» i tromjesecnog dječjeg lista « Vjencic» na rusinskom i ukrajinskom jeziku.

Za pripadnike srpske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva za program informiranja i program izdavaštva putem četiri srpske udruge u iznosu od 3.505.000,00 kuna za tiskanje tjednika « Novosti», dvomjesečnika «Prosvjeta», tri mjesecnika «Identitet», « Naša stvarnost» i dječji list « Bijela pčela» i deset naslova knjiga na srpskom jeziku.

Za pripadnike njemačke i austrijske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 97.000,00 kuna za ostvarivanje programa informiranja tiskanjem tromjesečnika « Deutsches Wort» na njemačkom jeziku.

Za pripadnike židovske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu putem dviju udruga osigurana su sredstva u iznosu od 167.000,00 kuna za tiskanje dva dvomjesečna lista « Ha-kol» i « Novi omanut».

Za pripadnike slovenske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu putem dviju udruga osigurana su sredstva u iznosu od 150.000,00 kuna za tiskanje mjesečnog informativnog biltena, mjesecnika « Planika» i četveromjesečnika « Novi odmev» na slovenskom jeziku.

Za pripadnike albanske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 170.000 kuna za tiskanje mjesecnika «Informatore» te dviju knjiga na albanskome jeziku.

Za pripadnike bošnjačke nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu putem tri bošnjačke udruge osigurana su sredstva u iznosu od 719.000,00 kuna za ostvarivanje programa informiranja i izdavaštva tiskanjem dva mjesecnika «Preporodov journal» i «SABAH», dvomjesečnika «Behar», časopisa «Bošnjačka pismohrana» polugodišnjeg dječjeg lista « Jasmin» te više naslova knjiga.

Za pripadnike romske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu putem tri romske udruge osigurana su sredstva u iznosu od 346.000,00 kuna za ostvarivanje programa informiranja i izdavaštva tiskanjem dvomjesečnika «Mladi za mlade», tromjesečnika «Romengo cacipe», tromjesečnog lista «Anglunipe-buducnost» te knjige i slikovnice za romsku djecu.

Za pripadnike makedonske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 198.000,00 kuna za ostvarivanje programa informiranja i izdavaštva tiskanjem dvomjesečnika «Makedonski glas» i četiri naslova knjiga.

Za pripadnike crnogorske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 290.000,00 kuna za ostvarivanje programa informiranja i izdavaštva tiskanjem dvomjesečnika «Crnogorski glasnik» i devet naslova knjiga.

Za pripadnike bugarske nacionalne manjine u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2006. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 40.000,00 kuna za ostvarivanje programa informiranja tiskanjem dvojezičnog tromjesečnika « Rodna rijec» na bugarskom i hrvatskom jeziku.

Pored ovih, financirani su i programi koji proizlaze iz bilateralnih ugovora, program stručne pomoći u procesu izgradnje građanskog povjerenja, kao i program stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije.

Vlada Republike Hrvatske je u kolovozu 2006. godine otvorila web stranicu Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005. -2015. na hrvatskom, romskom i engleskom jeziku. Pokretanjem internetske stranice za Rome omogućit će se bolji protok informacija između tijela državne vlasti i romske nacionalne manjine. Također će se sustavno pratiti provedba spomenuta dva dokumenta koje je donijela Vlada Republike Hrvatske.

Clanak 13. Gospodarski i socijalni život

- **iz clanka 13.** stavak 1
- podstavak a)

Ispunjavanje odredbi clanka 13. Povelje također je uređeno već spominjanim Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Tim je zakonskim aktom (clanak 12) uređena i mogućnost uređenja gospodarskog i socijalnog života. Međutim prilikom sklapanja ugovora o radu nije iskazan interes za korištenje manjinskih jezika.

Gospodarski subjekti koji djeluju na područjima na kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi manjinski jezik ili pismo mogu u svom radu slobodno koristiti manjinski jezik. Takvi slučajevi u pravilu postoje na područjima na kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi talijanski jezik. Nadležne službe nemaju saznanja o prigovorima zbog ne korištenja ili onemogućavanja korištenja manjinskog jezika i pisma u ravnopravnoj službenoj uporabi.

Odredbe clanka 13. Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima primjenjuju se na način da ne postoji zakonski propis iz područja radnog prava koji na bilo koji način zabranjuje uporabu manjinskih jezika.

Pri tom valja istaknuti da tijekom proteklih godina Hrvatski zavod za zapošljavanje u okviru svoje nadležnosti kao niti Uprava za rad i tržište rada Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva nije zaprimilo niti jedan zahtjev na jeziku i pismu nacionalnih manjina koji bi iziskivao izdavanje upravnih akata na manjinskim jezicima ili pismu.

Pojedina javna poduzeća koja djeluju na području na kojem je u ravnopravnoj službenoj uporabi manjinski jezik ili pismo u radu sa strankama koriste manjinske jezike. Tako na području Istarske županije u općinama i gradovima u kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi talijanski jezik Hrvatska pošta koristi natpise i obavijesti na talijanskom jeziku. Hrvatska elektroprivreda svojim internim aktima predviđela je kao jedan od uvjeta za zapošljavanje na poslovima koji zahtijevaju rad sa strankama, pored ostalog, aktivno znanje talijanskog jezika kako bi se govornicima talijanskog jezika omogućila lakša komunikacija.

Clanak 14. Prekogranična suradnja

Od novina na području prekogranične suradnje, u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje, možemo spomenuti da je Republika Hrvatska u studenom 2004. godine sklopila Sporazum između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj. („Narodne novine“–Međunarodni ugovori broj: 3/05). Tim su se Sporazumom države članke između ostalog sporazumjele da će pripadnicima manjina, u skladu sa svojim unutarnjim zakonodavstvom, osigurati pravo na izražavanje, očuvanje i razvijanje njihova nacionalnog, kulturnog, jezičnog i vjerskog identiteta kao i pravo na održavanje i razvijanje manjinskog školstva, odnosno obrazovanja, medija i ostvarivanje posebnih interesa pripadnika manjina.

Kao primjere međunarodne kulturne suradnje možemo spomenuti sudjelovanje pripadnika romske nacionalne manjine na natjecanju „Cipsy Friend“ u Italiji kao i gostovanje Centra za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda Vijecu srpske nacionalne manjine iz Rijeke kao primjere suradnje srpske nacionalne manjine.

Primjeri suradnje između gradova u Republici Hrvatskoj i gradova drugih zemalja i dalje se nastavlja, a sklopljeni su slijedeći sporazumi:

1. Grad Crikvenica – Grad Saint-Dies Voseges (Francuska)
2. Koprivničko-križevačka županija – Međimurska županija – Pokrajina Štajerska (Austrija)
3. Grad Rijeka Grad Genova
4. Splitsko-dalmatinska županija – Autonmona pokrajina Furlanija- Venezia – Giulia (Italija)
5. Grad Šibenik – Grad Civitanova Marshe (Italija)
6. Grad Bjelovar Grad – Grad Ribiere (Italija)
7. Općina Punat – Općina Forcola (Italija)
8. Grad Varaždin- Grad Ptuj (Slovenija)
9. Grad Samobor Grad Pecuh (Mađarska)
10. Grad Osijek – Općina Subotica (Srbija)
11. Grad Omiš- Grad Havirova (Češka)
12. Grad Jasterbarsko- Općina Sungurlare (Bugarska)
13. Općina Sukošan – Grad Szentlőrinc (Mađarska)
14. Karlovačka županija – Savezna pokrajina Steiermark (Austrija)
15. Grad Opatija- Općina Ilirska Bistrica (Slovenija)
16. Sisacko-moslavacka županija – Općina Sežana (Slovenija)
17. Grad Križevci- Grad Nagytada (Mađarska)
18. Grad Vukovar – Općina Bac (Srbija)

Zaključak

U izvještajnom razdoblju Republika Hrvatska nastavila je dogradnju zakonodavnog okvira za zaštitu i promicanje prava nacionalnih manjina. Tako je 2002. godine donijet Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj kojim se cjelovito ureduju prava nacionalnih manjina pa tako i prava na kulturnu autonomiju.

Pravo na uporabu manjinskih jezika i pisma dodatno se razrađuju pa je pojedinim odredbama Ustavnog zakona izmijenjen Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj na način da su ukupna prava proširena te smanjeni zakonski kriteriji za uvođenje u ravnopravnu službenu uporabu manjinskih jezika.

Ostvarivanje prava nacionalnih manjina financira se iz državnog proračuna, a iznos sredstava osiguranih za te namjene povećava se svake godine. Ukupna sredstva osigurane za potrebe nacionalnih manjina u 2005. godini pokazuju u odnosu na 2004. godinu rast od 33 %.

Uspostavljena je trajna suradnja s predstavnicima nacionalnih manjina kako putem Ureda za nacionalne manjine i resornih tijela tako i kroz Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske kao posebno tijelo nacionalnih manjina na državnoj razini uspostavljeno Ustavnim zakonom.

Vlada Republike Hrvatske nastaviti će suradnju s nadležnim tijelima Vijeća Europe i drugim međunarodnim institucijama na unapređivanju položaja nacionalnih manjina.

U okviru mjera za unapređivanje pravosudnog i upravnog sustava te sustava obrazovanja provodit će se posebne aktivnosti i programi usmjerene na edukaciju i podizanje razine stručnosti svih tijela nadležnih za provedbu međunarodnih dokumenata. Nastavit će se poduzimanje potrebnih mjera za osiguravanje međunarodnih standarda u zaštiti i ostvarivanju prava nacionalnih manjina na svim razinama.

Svjesna opasnosti asimilacije govornika manjinskih jezika i nastojeći očuvati manjinske jezike kao posebnu kulturnu vrijednost Republika Hrvatska će u suradnji s institucijama i udrugama nacionalnih manjina poduzimati mjere za zaštitu manjinskih jezika i poticanje pripadnika nacionalnih manjina na učenje i uporabu svojeg materinjeg jezika u skladu sa stajalištima iznijetim uz pojedine Preporuke Odbora ministara.

Pregled izdanih dokumenata po policijskim upravama

Policijska uprava vukovarsko srijemska

Godina	Izdano osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine
2002.	-
2003.	103 na srpskom jeziku i pismu
2004.	133 na srpskom jeziku i pismu 1 na mađarskom jeziku
2005.	58 na srpskom jeziku i pismu 1 na mađarskom jeziku

Policijska uprava primorsko-goranska

Godina	Izdano osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine
2002.	204 na talijanskom jeziku
2003.	714 na talijanskom jeziku
2004.	225 na talijanskom jeziku
2005.	187 na talijanskom jeziku 1 na srpskom jeziku i pismu

Policijska uprava osječko-baranjska

Godina	Izdano osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine
2002.	-
2003.	5 na mađarskom jeziku
2004.	3 na mađarskom jeziku
2005.	6 na mađarskom jeziku

Policijska uprava sisacko-moslavačka

Godina	Izdano osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine
2002.	-
2003.	-
2004.	-
2005.	1 na srpskom jeziku i pismu

Policijska uprava splitsko-dalmatinska

Godina	Izdano osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine
2002.	-
2003.	-
2004.	-
2005.	3 na talijanskom jeziku

Policijska uprava bjelovarsko-bilogorska

Godina	Izdano osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine
2002.	-
2003.	1 na češkom jeziku
2004.	-
2005.	-

Policijska uprava istarska

Godina	Izdano osobnih iskaznica na jeziku i pismu nacionalne manjine	Izdano dvojezičnih uvjerenja, potvrda i sl.
2002.	1004 na talijanskom jeziku	90
2003.	7390 na talijanskom jeziku	83
2004.	4229 na talijanskom jeziku	86
2005.	2607 na talijanskom jeziku	58

BROJ RAZREDNIH ODJELA I UCENIKA SREDNJIH ŠKOLA S NASTAVOM I PISMOM NACIONALNE MANJINE

ŠKOLA	I. razred			II. razred			III. razred			IV. razred			I. do IV. razred		
	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke

A. NASTAVA NA ČEŠKOM JEZIKU

GINNAZIJA DARUVAR

Opća gimnazija	1,00	16	11	1,00	12	9	1,00	11	7	0,00	0	0	3,00	39	27
UKUPNO	1,00	16	11	1,00	12	9	1,00	11	7	0,00	0	0	3,00	39	27

B. NASTAVA NA MAĐARSKOM JEZIKU

ŠKOLA	I. razred			II. razred			III. razred			IV. razred			I. do IV. razred		
	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke

PROSVJETNO-KULTURNI CENTAR MAĐARA U RH OSIJEK

Opća gimnazija	1,00	5	5	0,80	8	7	1,00	5	1	1,00	6	2	3,80	24	15
Ekonomist	0,00	0	0	0,20	1	0	1,00	7	2	1,00	11	4	2,20	19	6
Hotelijsko-turistički tehničar	1,00	15	7	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	15	7
Prodavac	1,00	8	6	1,00	6	3	1,00	4	1	0,00	0	0	3,00	18	10
UKUPNO	3,00	28	18	2,00	15	10	3,00	16	4	2,00	17	6	10,00	76	38

C. NASTAVA NA SRPSKOM JEZIKU

ŠKOLA	I. razred			II. razred			III. razred			IV. razred			I. do IV. razred		
	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke

GIMNAZIJA BELI MANASTIR

Opća gimnazija	1,00	8	6	0,00	0	0	1,00	10	7	1,00	9	6	3,00	27	19
UKUPNO	1,00	8	6	0,00	0	0	1,00	10	7	1,00	9	6	3,00	27	19

DRUGA SREDNJA ŠKOLA BELI MANASTIR

Ekonomist	1,00	11	9	1,00	6	4	1,00	9	8	1,00	11	9	4,00	37	30
UKUPNO	1,00	11	9	1,00	6	4	1,00	9	8	1,00	11	9	4,00	37	30

SREDNJA ŠKOLA DALJ

Ekonomist	1,00	4	1	1,00	10	7	0,00	0	0	1,00	13	10	3,00	27	18
UKUPNO	1,00	4	1	1,00	10	7	0,00	0	0	1,00	13	10	3,00	27	18

GIMNAZIJA VUKOVAR

Opća gimnazija	1,00	23	15	1,00	24	13	1,00	9	6	1,00	7	4	4,00	63	38
Prirodoslovno-matematička gimnazija	1,00	8	5	1,00	7	0	0,00	0	0	1,00	7	4	3,00	22	9
Jezicna gimnazija	1,00	15	11	1,00	23	18	1,00	10	6	1,00	13	10	4,00	61	45
UKUPNO	3,00	46	31	3,00	54	31	2,00	19	12	3,00	27	18	11,00	146	92

PRVA SREDNJA ŠKOLA VUKOVAR

Ekonomist	2,00	29	19	1,00	21	13	1,00	25	17	1,00	22	18	5,00	97	67
Komercijalist	1,00	10	10	1,00	18	14	1,00	10	8	1,00	12	9	4,00	50	41
Upravni referent	1,00	24	20	1,00	24	20	1,00	13	12	1,00	15	10	4,00	76	62
UKUPNO	4,00	63	49	3,00	63	47	3,00	48	37	3,00	49	37	13,00	223	170

DRUGA SREDNJA ŠKOLA VUKOVAR

Strojarski tehničar	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	12	0	1,00	12	0
Elektrotehničar	1,00	23	0	1,00	17	0	1,00	15	0	1,00	35	0	4,00	90	0
Tehničar za računalstvo	1,00	27	1	1,00	29	5	1,00	24	5	1,00	25	4	4,00	105	15
Kemijski tehničar - procesni	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	3	3	1,00	3	3	2,00	6	6
Ekološki tehničar	1,00	13	9	1,00	12	6	0,00	0	0	0,00	0	0	2,00	25	15
Tokar - JMO	0,00	0	0	0,00	0	0	0,50	3	0	0,00	0	0	0,50	3	0
Plinoinstalater - JMO	0,30	7	0	0,20	3	0	0,50	3	0	0,00	0	0	1,00	13	0
Vodoinstalater - JMO	0,10	1	0	0,10	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,20	2	0
Autolimar	0,00	0	0	0,00	0	0	0,25	3	0	0,00	0	0	0,25	3	0
Autolimar - JMO	0,10	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,10	1	0
Automehanicar	0,00	0	0	0,00	0	0	0,75	9	0	0,00	0	0	0,75	9	0
Automehanicar - JMO	0,50	11	0	0,70	14	0	0,00	0	0	0,00	0	0	1,20	25	0
Elektroinstalater - JMO	0,10	1	0	0,10	1	0	0,20	3	0	0,00	0	0	0,40	5	0
Autoelektricar - JMO	0,80	11	0	0,80	16	0	0,30	6	0	0,00	0	0	1,90	33	0
Elektromehanicar - JMO	0,00	0	0	0,10	2	0	0,50	8	0	0,00	0	0	0,60	10	0
Elektronicar-mehanicar - JMO	0,10	1	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,10	1	0
UKUPNO	5,00	96	10	5,00	95	11	6,00	77	8	4,00	75	7	20,00	343	36

TRECA SREDNJA ŠKOLA VUKOVAR

Prodavac	1,00	17	7	1,00	19	8	0,00	0	0	0,00	0	0	2,00	36	15
Hotelijsko-turisticki tehnicar	1,00	25	22	1,00	15	14	0,00	0	0	0,00	0	0	2,00	40	36
Kuhar	0,40	12	2	0,60	14	6	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	26	8
Konobar	0,40	11	0	0,30	7	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,70	18	0
Slasticar	0,20	4	4	0,10	3	2	0,00	0	0	0,00	0	0	0,30	7	6
Pekar	0,10	2	0	0,10	2	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,20	4	0
Mesar	0,20	3	0	0,30	7	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,50	10	0
Pomocni pekar - TES	0,00	0	0	0,33	1	0	0,25	1	0	0,00	0	0	0,58	2	0
Keramicar-oblagac	0,70	7	0	0,30	4	0	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	11	0
Krojac	0,00	0	0	0,30	4	3	0,00	0	0	0,00	0	0	0,30	4	3
Frizer	0,00	0	0	1,00	22	21	1,00	26	23	0,00	0	0	2,00	48	44
Frizer - JMO	1,00	20	16	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	20	16
UKUPNO	5,00	101	51	5,33	98	54	1,25	27	23	0,00	0	0	11,58	226	128
UKUPNO S NASTAVOM NA SRPSKOM JEZIKU	20,00	329	157	18,33	326	154	14,25	190	95	13,00	184	87	65,58	1029	493

D. NASTAVA NA TALIJANSKOM JEZIKU

ŠKOLA	I. razred			II. razred			III. razred			IV. razred			I. do IV. razred		
	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke	RAZREDNI ODJELI	UKUPNO UCENICI	Od toga djevojke

SREDNJA TALIJANSKA ŠKOLA RIJEKA

Opća gimnazija	1,00	19	12	1,00	16	14	1,00	22	17	1,00	22	16	4,00	79	59
Prirodoslovno-matematička gimnazija	1,00	21	7	1,00	15	6	1,00	14	5	1,00	13	7	4,00	63	25
Hotelijsko-turistički tehničar	1,00	8	6	1,00	9	7	1,00	15	8	1,00	17	11	4,00	49	32
Prodavac	0,00	0	0	1,00	6	2	1,00	8	3	0,00	0	0	2,00	14	5
UKUPNO	3,00	48	25	4,00	46	29	4,00	59	33	3,00	52	34	14,00	205	121

SREDNJA ŠKOLA "LEONARDO DA VINCI" BUJE

Opća gimnazija	0,50	14	11	1,00	18	4	1,00	15	12	1,00	12	7	3,50	59	34
Prirodoslovno-matematička gimnazija	0,50	4	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,50	4	0
Tehničar za računalstvo	0,50	3	0	0,50	12	2	0,50	6	0	0,50	13	5	2,00	34	7
Tehničar za elektroniku	0,50	8	0	0,50	2	0	0,50	14	4	0,50	5	0	2,00	29	4
Komercijalist	1,00	16	12	1,00	16	15	1,00	23	19	1,00	23	15	4,00	78	61
Autolimar - JMO	0,00	0	0	0,50	3	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,50	3	0
Automehanicar	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	11	0	0,00	0	0	1,00	11	0
Automehanicar - JMO	1,00	7	0	0,50	11	0	0,00	0	0	0,00	0	0	1,50	18	0
Konobar	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	7	5	0,00	0	0	1,00	7	5
Konobar - JMO	1,00	5	4	1,00	6	4	0,00	0	0	0,00	0	0	2,00	11	8
UKUPNO	5,00	57	27	5,00	68	25	5,00	76	40	3,00	53	27	18,00	254	119

TALIJANSKA SREDNJA ŠKOLA "DANTE ALIGHIERI" PULA

Opća gimnazija	1,00	12	7	1,00	17	12	1,00	14	6	1,00	22	11	4,00	65	36
Jezicna gimnazija	1,00	9	8	1,00	22	19	1,00	12	10	1,00	18	13	4,00	61	50
Tehničar za elektroniku	1,00	5	0	1,00	9	0	1,00	8	0	1,00	10	0	4,00	32	0
Ekonomist	1,00	15	12	1,00	13	10	1,00	13	9	1,00	11	6	4,00	52	37
Automehanicar	0,00	0	0	0,00	0	0	0,33	4	0	0,00	0	0	0,33	4	0
Automehanicar - JMO	0,33	2	0	0,33	2	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,66	4	0
Elektromehanicar - JMO	0,33	3	0	0,33	4	0	0,33	5	0	0,00	0	0	0,99	12	0
Prodavac	0,34	2	0	0,34	3	3	0,34	3	3	0,00	0	0	1,02	8	6
UKUPNO	5,00	48	27	5,00	70	44	5,00	59	28	4,00	61	30	19,00	238	129

TALIJANSKA SREDNJA ŠKOLA ROVINJ

Opća gimnazija	1,00	12	10	1,00	14	5	1,00	9	8	0,50	11	5	3,50	46	28
Prirodoslovno-matematička gimnazija	1,00	11	4	1,00	6	1	0,00	0	0	0,50	6	2	2,50	23	7
Elektrotehničar	0,00	0	0	0,00	0	0	1,00	5	0	0,00	0	0	1,00	5	0
Ekonomist	0,00	0	0	1,00	7	5	1,00	13	7	1,00	14	8	3,00	34	20
Hotelijsko-turistički tehničar	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0
Prodavac	1,00	8	7	1,00	4	1	1,00	8	4	0,00	0	0	3,00	20	12
UKUPNO	3,00	31	21	4,00	31	12	4,00	35	19	2,00	31	15	13,00	128	67

UKUPNO S NASTAVOM NA TALIJANSKOM JEZIKU	16,00	184	100	18,00	215	110	18,00	229	120	12,00	197	106	64,00	825	436
--	--------------	------------	------------	--------------	------------	------------	--------------	------------	------------	--------------	------------	------------	--------------	------------	------------

